

Mert jóságod és irgalmasságod kísér engem életem minden napján, hogy az Úr házában lakjam időtlen időig.

Zsolt 23,6

MAGYARORSZÁG KATOLIKUS HETILAPJA

LXXIX. évf. 3. • (3881.)  
2023. január 15. • Ára 360 Ft

## „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet”

Eltemették XVI. Benedek emeritus pápát

Az óév utolsó napján elhunyt XVI. Benedek emeritus pápa földi maradványait tartalmazó koporsót január 5-én, csütörtökön reggel, nem sokkal a szentmise kezdete előtt kivitték a Szent Péter-bazilikából, és a szabadtéri oltár elé helyezték. A temetési szertartást Ferenc pápa vezette, ő mondott homíliát, és Giovanni Battista Re bíboros, a Bíborosi Kollégium dékánja mutatta be a szentmisét.

Az elmúlt három napban mintegy 200 ezren rótták le kegyeletüket, imádkoztak az emeritus pápa koporsója előtt. A temetésre már a korai óráktól kezdve érkeztek a hívek a Szent Péter tere ezen a szokatlanul ködös reggelen. A templom előtti téren egybegyűlt hívek rózsafüzért imádkoztak XVI. Benedek koporsójánál, miközben folyamatosan érkeztek a koncelebráló bíborosok, érsekek, püspökök, papok, pátriárkák a bazilikából a pápai oltár két oldalán elhelyezett székekhez. Vörös bársonnyal borított emelvényen állt Joseph Ratzinger koporsója, amelyre Georg Ganswein érsek, az emeritus pápa különleges titkára – aki a Memores Domini női testvériség nővéreinek és az úgynevezett pápai család más tagjainak kíséretében érkezett – elhelyezte az evangéliumkönyvet, és térdre borulva megcsókolta a koporsót. Az evangéliumot, amelynek olajával – amint Ferenc pápa mondta később homíliájában – egészen telve volt XVI. Benedek lámpása, amelyről egész élete során tanúskodott.

(Folytatás a 2. oldalon)



Fotó: Vatican News

## Hűséges volt Jézus örökségéhez

Gyászmisét mutattak be a püspöki konferencia tagjai XVI. Benedekért

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) tagjai január 9-én a budapesti Szent István-bazilikában gyászmisét mutattak be XVI. Benedek emeritus pápa lelki üdvéért. A szentmise főcelebránsa és szónoka Erdő Péter bíboros, primás volt. Koncelebrált Veres András győri megyéspüspök, az MKPK elnöke; Udvardy György veszprémi érsek, az MKPK alelnöke; Bábel Balázs kalocsa-kecskeméti érsek, Ternyák Csaba egri érsek, Kocsis Fülöp érsek-metropolita, az MKPK tagjai és Michael Wallace Banach apostoli nuncius.

A gyászmisén együtt emlékezett az emeritus pápára Balog Zoltán püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkes elnöke; Lackner Pál nyugalmazott evangélikus tábori püspök; Varga Zs. András, a Kúria elnöke; Soltesz Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára; a hazai politikai, társadalmi és kulturális élet képviselői, valamint a diplomáciai testület nagy számában megjelent tagjai. Együtt búcsúztak XVI. Benedektől a női és a férfiszervezetek tagjai, a papság és a bazilikát megtöltő keresztény testvérek.

Az emeritus pápa 2022. december 31-én befejezte földi útját, és hazatért a mennyi Atya házába. Temetési szertartását Ferenc pápa vezette január 5-én Rómában, a Szent Péter téren. A budapesti

gyászmisén jelen lévők XVI. Benedek kihelyezett képe előtt imádságban, csendben búcsúztak. A gyászmisében az evangélium Jézus búcsúbeszédéből (Jn 17,24–26) szólt. Erdő Péter bíboros beszédét az alábbiakban közreadjuk.

„Amikor Aquinói Tamás szentté avatásáról nyilvános konzisztóriumot tartottak,



XXII. János pápa azt mondta: »Nem szükséges olyan hevesen foglalkozni csodáival, hiszen annyi csodát tett, ahány kérdést megoldott.« Sokan mondták a történelem során, hogy a teológus munkája másodlagos dolog a segítő szeretet cselekedeteihez képest. De ha magának Jézusnak a példáját tekintjük, ő egyszerre volt átható erejű tanító és csodálatos gyógyító. Ő az egész embert akarta felemelni, testét, lelkét, szellemét, szabadságát és méltóságát.

(Folytatás a 3. oldalon)

## Hiszek a törődés erejében

Barlay Bencével, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium igazgatójával beszélgettünk

Barlay Bence, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium igazgatója 2022 decemberében Gelsey Vilmos-díjat kapott. Intézménye a legjobb középiskolák 2023-as rangsorában a katolikus fenntartásúak közül az első helyen végzett. Őt kérdeztük harmincéves pályafutásáról, tízéves intézményvezetői tapasztalatáról, a katolikus elit gimnáziumban folyó oktatás-nevelésről és a tanárok, diákok mai helyzetéről.

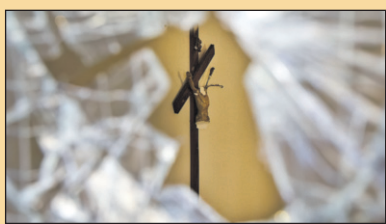
– Mi vonzotta a tanári pályára?

– A családban vannak pedagógusok, az apai nagynéném például történelem–földrajz szakon végzett, és iskolavezető is lett. A tanulmányaim során kikristályosodott, hogy ez az én utam, s attól kezdve töretlenül úzom ezt a hivatást. Nagycsaládban nőttem fel, korán kerültem olyan helyzetbe, hogy kisebbekkel kellett foglalkoznom. A tanulás mellett tanítottam és korrepetáltam, ami mindig sikerélményt adott. Élveztem, hogy átadhatom azt a tudást, amivel rendelkezem. Ez az érzés egyre inkább megerősödött bennem, és a tanítás végül a hivatásommá vált. Boldog embernek mondhatom magam: azt a küldetést teljesítem, amit örömmel végzek.

– Mi az, ami a mindennapokban táplálja, élteti ezt a hivatást?

– A pályafutásom különböző szakaszokra tagolódott. Négy-szer voltam osztályfőnök. Fárasztó mivolta és minden nehézsége ellenére az osztályfőnökséget a tanári lét megkoronázásának tartom.

(Folytatás a 9. oldalon)



A Fides híriügynökség a tavaly meggyilkolt misszionáriusokról

5. oldal



Van, aki a mosolyával segít  
Készségfejlesztés az iskolában

8. oldal



Gárdonyi Máté  
egyház történetét  
az emeritus pápa  
tudományos pályájáról

11. oldal

ISSN 0133-1205



23003



9 770133 120548



# „Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet”

## Eltemették XVI. Benedek emeritus pápát

(Folytatás az 1. oldalról)

Az emeritus pápa koporsója, rajta az evangéliumos-könyvvel felidézhetette bennünk azt a másik temetési szertartást, amelyen Joseph Ratzinger bíboros mondta a homíliát II. János Pál koporsója felett.

A közéleti méltóságok közül hivatalosan két ország delegációja vehetett részt XVI. Benedek temetésén: az olasz, Sergio Mattarella köztársasági elnökkel és Giorgia Meloni miniszterelnökkel, valamint a német, Frank-Walter Steinmeier szövetségi elnökkel és Olaf Scholz kancellárral.

Számos állam- és kormányfő, így Novák Katalin köztársasági elnök és Semjén Zsolt nemzetpolitikaért, egyházügyekért és nemzetiségekért felelős miniszterelnök-helyettes magánemberként vett részt a gyászszertartáson.

Az egybegyűlt tömegben fiatalok és idősek, szerzetesek és szerzetes nővérek, lelkes mozgalmak, a testvéregyházak tagjai is jelen voltak.

Ferenc pápa kerekesszékekben érkezett a vatikáni bazilika előtt felállított szabadtéri oltárhoz, ahol 9.30-kor elkezdődött XVI. Benedek emeritus pápa temetési miséje a Szent Péter téren, több mint 120 bíboros és 400 püspök, 3700 pap koncelebrálásával.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferenciát Erdő Péter bíboros, prímás; Veres András püspök, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke, valamint Tóth Tamás, a testület titkára képviselte.

A szertartáson jelen volt még Kocsis Fülöp érsek-metropolita, Szocska Ábel nyíregyházi püspök, Varga Lajos váci segédpüspök, több magyar pap és zarándok.

„Istenünk, te örök rendeléssel szolgádat, Benedeket Egyházad fejévé titted. Add, kérünk, hogy szent Fiad, akinek földi helytartója volt, őt a mennyi dicsőségbe is befogadja. A mi Urunk Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké” – imádkozta latinul a szertartás elején, a bevonulási éneket és a rekviemet követően Ferenc pápa. A szentmise olvasmányai különböző nyelveken hangzottak el: Izajás könyvének részlete (29,16–19) spanyolul, a 23. zsoltár latinul énekelve, Péter első leveléből (1,3–9) angolul, Lukács evangéliumából (23,39–4) pedig olaszul olvastak fel.

Ferenc pápa homíliájában Krisztus kereszten mondott utolsó szavairól, a teljes, imádságos önátadásról elmélkedett. Az alábbiakban a Szentatya beszédét Török Csaba fordításában teljes terjedelmében közöljük: „Atyám, kezédbe ajánlom lelkemet” (Lk 23,46). Ezek az utolsó szavak, amelyeket az Úr kiejtett a kereszten; utolsó lélegzete – mondhatnánk – képes megérősíteni azt, ami egész életét jellemezte: szünet nélkül Atyja kezébe ajánlotta önmagát. Megbocsátó és együttérző kezek ezek, gyógyítóak és irgal-



Giovanni Battista Re bíboros megáldotta az emeritus pápa sírhelyét

masok, a felkenés és áldás kezei, amelyek arra vitték őt, hogy testvérei kezére adja önmagát. Az Úr szíve nyitva állt a történetek előtt, amelyekkel útja során találkozott, és engedte, hogy Isten akarata beléje vésődjön, vállaira véve az evangéliummal járó összes következményt és nehézséget, egészen addig, amíg végül az irántunk érzett szeretetből engedte, hogy kezeit átdöfjék: „Nézd a kezeimet”, mondta Tamásnak (Jn 20,24), és ezt mondja mindannyiunknak. Ezek az átdöfött kezek találkoznak velünk, és szüntelenül felajánlják magukat nekünk, hogy megismerjük Isten irántunk érzett szeretetét, és hogy higgyünk benne (vö. 1Jn 4,16).

„Atyám, kezédbe ajánlom lelkemet” – meghívás ez és életprogram, amely a fülünkbe suttog, és fazekasként formálja (vö. Iz 29,16) a pásztor szívét, mignem ugyanazok az érzések lüktetnek benne, mint Jézus Krisztusban (vö. Fil 2,5).

Ingyenes önátadás az Úr és az ő népének szolgálatára, amely azáltal születik meg, hogy befogadott egy teljességgel ingyenes ajándékot: „Hozzám tartozol... hozzájuk tartozol” – súgja az Úr; „kezeim oltalma alatt állsz, szívem oltalma alatt. Maradj kezeim sebhelyében, és add nekem a te kezeidet.” Ez Istennek és az ő közelségének az alászállása, amely képes tanítványai töre-

keny kezébe adni önmagát, hogy táplálja népét, és az Úrral együtt mondja: vegyétek és egyétek, vegyétek és igyátok, ez az én testem, mely éretetek adatik (vö. Lk 22,19).

Imádságos odaadás, amely formálódik és finomodik csendesen az utélagazásoknál és ellentmondásoknál, amelyekkel a pásztoroknak szembe kell néznie (vö. 1Pt 1,6–7), bizalomteljes meghívás a nyáj legeltetésére (vö. Jn 21,17). Ahogy a Mester, vállain hordja a közbenjárás fáradságát és a népért való fölkentségből fakadó elhasználódást, különösen ott, ahol a jósnak küzdenie kell, és a testvérek veszélyeztetve érzik magukat (vö. Zsid 5,7–9). Ebben a közbenjáró találkozásban szüli meg az Úr a megértésre, befogadásra, reményre és a meg nem értéseken túli önfeláldozásra való képességet, melyet ez ébreszthet. Láthatatlan és feltartóztathatatlan természetű, mely annak tudásából ered, hogy milyen kezekbe helyezte bizalmát (vö. 2Tim 1,12). Imádságos és imádó bizalom, amely képes értelmezni a pásztor cselekedeteit, és az Isten órájához képes igazítani a szívet és a döntéseket (vö. Jn 21,18): „A legeltetés szeretetet jelent, a szeretet pedig készséget jelent a szenvedésre. A szeretet ezt jelenti: az igazi jót adjuk a bárányoknak, Isten igazságának, Isten sza-

vának a táplálékát, jelenlétének táplálékát.”

A Szentlélek vigasztalása által fenntartott odaadás ez, aki mindig előttünk jár a küldetésben: az arra való szenvedélyes törekvésben, hogy átadjuk az evangélium szépségét és örömet (vö. *Gaudete et exsultate*, 57), mindazok termékeny tanúságtételében, akik Máriaéhoz hasonlóan sokféle módon a kereszt lábánál maradnak, abban a fájdalmas, ám szilárd békességben, amely nem támad és nem veti alá a másikat a saját akarátának; és abban a makacsul kitartó, ám türelmes reményben, miszerint az Úr be fogja teljesíteni az ígértét, ahogyan megígérte atyáinknak és utódaiknak mindörökké (vö. Lk 1,54–55).

Mi is, szilárdan kötődve az Úr utolsó szavaihoz és az életére jellemző tanúságtételhez, egyházi közösségként az ő nyomaiban akarunk járni, és az Atya kezébe ajánljuk testvérünket: hogy irgalmas keze találja égve az evangélium olajával telt lámpását, amelyet szétosztott és tanúsított élete során (vö. Mt 25,6–7).

Nagy Szent Gergely *A lelkipásztor kézikönyve* végén így hívta a buzdította ezt a lelki közösséget: „Életem viharai közepette vigasztalásomra van a bizalom, hogy fenntartsz majd imádságaid asztalán, és ha bűneim terhe a föld-

re ver és megaláz, segítségemre leszel érdemeiddel, hogy felemelj.” Ez a Pásztor tudatossága, aki nem képes egyedül hordozni azt, amit soha nem lenne képes egyedül fenntartani, és ezért képes az imádságra és a rábízott népről való gondoskodásra hagyatkozni. Isten hívó népe egybegyűlve elkíséri pásztorát, és az Úrra bízva az ő életét.

Ahogyan az evangéliumi asszonyok, mi is úgy vagyunk itt a hála illatszármával és a remény kenetével, hogy még egyszer megmutassuk neki a szeretetet, amely nem vész el; ugyanazzal a kenettel, bölcsességgel, kifinomultsággal és odaadással akarjuk ezt tenni, mint amelyet ő tudott kiterjeszteni az évek során. Együtt akarjuk mondani: „Atyánk, kezédbe ajánljuk az ő lelkét.”

Benedek, a Völegény hűség barátja, legyen teljes öröme, amikor már végleg és mindörökké halad az ő hangját!

\*

Ferenc pápa szavai után a hívek ünnepélyes csendben imádkoztak XVI. Benedek emeritus pápáért. Az egyetemes könyörgések között németül hangzott el az érte mondott fohász: „Benedek emeritus pápáért, aki elaludt az Úrban: az örök Pásztor fogadja be a világosság és béke országába”, majd Ferenc pá-

páért, a népek vezetőiért, a rászorulókkért és minden egybegyűlt hívóért imádkoztak.

A felajánlás szertartását Giovanni Battista Re bíboros vezette. Az áldozati adományok felett mondott ima az elhunyt pápáért latinul hangzott el: „Urunk, Istenünk, tekintsd kegyesen hozzád könyörgő Egyházad adománya-ira, és add, hogy ennek az áldozatnak erejéből szolgálj, Benedek, akit nyájad főpásztorává rendeltél, a megdicsőült pásztorok sorába eljussan. Krisztus, a mi Urunk által.”

A III. eucharisztikus ima végén ismét latinul szolt a fohász: „Emlékezzél meg szolgálódról, Benedek emeritus pápáról, akit magadhoz szólítottál ebből a világból. Add, hogy aki a keresztségben titokzatos módon részesült Fiaid halálában, részesüljön Fiaid feltámadásában is.” Az áldoztatást a koncelebráló papok és a szentmisén szolgáló diakónusok, valamint a római egyházmegyei seminaristák végezték.

A szentmise áldozati része után következett a végső ajánlás és búcsúvétel szertartása. Ferenc pápa ismét XVI. Benedek emeritus pápáért könyörgött: Atyáink Istene Jézus Krisztus, az ő egyszülött Fia által, a Szentlélekben, aki Urunk és éltetőnk, adja meg Benedek emeritus pápának, hogy a haláltól megváltva a mennyi Jeruzsálemben zengje dicséretét, várva halandó testének feltámadását az utolsó napon.”

A Szent Péter téren búcsúzó tömeg ünnepélyes áhítattal követte a liturgiát és énekelte a temetési szertartás ősi énekeit, a szentmise végén pedig XVI. Benedek nevét skandálta. A téren molinók jelezték az emeritus pápa iránti tiszteletet: „Köszönjük, Benedek”, „Azzonnal szent” feliratokkal.

A szertartáson a Sixtus-kápolna kórusa énekelt Marcos Pavan karmagy vezetésével, a vezető kórust Jafet Ramon Ortega Trillo karmester vezényelte, az orgonán Josep Solé Coll játszott.

A temetési mise végén a koporsót hordozók lassan elindultak a Szent Péter-bazilika előcsarnoka felé, hogy a temetkezési helyül szolgáló vatikáni grottákba (altéplomba) vigyék az emeritus pápa földi maradványait.

Mielőtt bevitték volna a Jó halál kapuján a bazilikába (amely kaput kizárólag az elhunyt pápák földi maradványainak belépések nyitják ki), Ferenc pápa állva fogadta és megáldotta a koporsót.

XVI. Benedek emeritus pápa holttestét ünnepélyes, zárt körű szertartással a Szent Péter-bazilika alatt fekvő vatikáni grottákban helyezték el, ugyanazon a helyen, ahol korábban XXIII. János és II. János Pál nyugodott boldoggá avatása előtt. A sírhely Szent VI. Pál nyughelye és a magyar kápolna (hivatalos nevén a Magyarok Nagyasszonya-kápolna) közelében található.

Thullner Zsuzsanna  
Fotó: Vatican News



# Hűséges volt Jézus örökségéhez

## Gyászmisét mutattak be a püspöki konferencia tagjai XVI. Benedekért

(Folytatás az 1. oldalról)

A most felolvasott evangéliumban Jézus a mennyei Atyához imádkozik. Azt akarja, hogy az emberek üdvözüljenek, vele együtt ott lehessenek az örök boldogságban. De éppen ehhez kapcsolódik küldetése is. Megismerteti az emberekkel a mindenható Isten nevét. Az Örökkévalóról úgy beszél, mint igaz Atyáról. Jézus küldetése Isten igazságának megismertetése az emberekkel. Célja pedig az, hogy az emberekben éljen az a szeretet, amely Krisztust az Atyához kapcsolja.

Benedek pápa a jelmondatában is kifejezte, hogy az igazság munkatársa (cooperator veritatis) akart lenni. Életműve Krisztus igazságának kifejtése volt, de nem elvont spekuláció formájában, hanem a szeretet szavaival korunk embere számára. A Názáreti Jézusról szóló műve nemcsak tudományos munkásságának, hanem pásztori küldetésének is a betetőzése volt. Mert a kereszténység nem elvont filozófia, hanem Jézus Krisztus tanításának, életének, halálának és feltámadásának megvallása. Szabadító örömhír, isteni kinyilatkoztatás, amely minden idők minden emberéhez szól. Benedek pápa elkötelezetten kereste a keresztények egységét és a párbeszédet minden jóakarató emberrel. Ennek során tisztelettel meghallgatta és figyelembe vette mások véleményét. Ugyanakkor rendületlenül hűséges volt Krisztus tanításához, amely a Szentírásból és a Szentagyományból hitelesen megismerhető. Az igazság munkatársa volt. Ezzel is a szeretetet akarta gyakorolni. Hűséges volt Jézus örökségéhez, aki kijelentette: »Ha kitaratok tanításomban, valóban tanítványaim leszek, megismeritek az igazságot, és az igazság sza-



Megtelt emlékezőkkel a Szent István-bazilika

baddá tesz benneteket« (Jn 8, 31–32).

Amikor Benedek pápa váltalta, hogy az igazság munkatársa lesz, valóban megnyerte sokak szívét, és segítséget adott sok mai ember problémáinak tisztázásában. Már a II. Vatikáni Zsinaton való részvétele is – igaz, szakértői minőségben – hozzájárult a zsinat folyamatához, a hit válaszához kereséséhez korunk emberének problémáira. Későbbi írásaiban is súlyos és vitatott kérdéseken mutatta be tisztán és meggyőző módon a katolikus tanítást. Három nagy pápai enciklikáját a szeretet, a remény és az igazság témája köré rendezte. A *Deus caritas est* a szeretetről, a *Spe salvi* a reményről, a *Caritas in veritate* pedig az ember teljes értékű fejlődéséről szól a szeretetben és az igazságban. Két nagy szinódus utáni buzdításának középpontjában az Eucharisztia és Isten Igéje állt. Nem véletlen, hiszen az Ige és a szentségek adják az Egyház belső szerkezetét és küldetésének gazdagságát.

Benedek pápa különösen is átértékelte korunk nagy problémáit, így például az időskor kihívását. Ő már tudatosan



reflektált arra, hogy nőtt az emberiség átlagos életkora. Személyesen is megélte ezt a problémát. Pápává választása előtt, még mielőtt a konklávé elkezdődött, betöltötte 78. évét. Amikor gratuláltak neki, elgondolkozva és gondterhelten ismételte ezt a számot: hetvennyolc, hetvennyolc. Nem gondolta, hogy neki kell még átvennie Péter utódának hivatalát. Amikor pedig a választás után kilépett a Szent Péter-bazilika erkélyére, hogy üdvözölje az egybegyűlt hí-

vők tömegét, mi, bíborosok azt hallottuk, hogy a nép ütemesen kiabálja: Grazie, grazie! Köszönjük! Az új pápa üdvözlésre emelte két kezét, és a fehér reverenda alól kilátszott a fekete pulóver. Aligha gondolta, hogy ezen az estén ilyen helyzetbe kerül. Mégis alázattal vállalta a szolgálatot, amit erejét meghaladó tehernek tekintett. Az időskor témáját azután Ferenc pápa tárgyalta részletesebben, amikor bevezette a nagyszülők és idősek világnapját.



Benedek pápa ismerte és értette Közép-Európa népeit. Tisztában volt hazánk és nemzetünk sorsával is. Szent Erzsébet születésének 800. évfordulója alkalmából 2007-ben külön levelet intézett hozzánk, magyarokhoz. Ebben Szent Erzsébetéről kijelenti: »Úgy tekintetek rá, mint a keresztény erények tiszta példaképére, amelyeket radikálisan élt meg a házasságban, a családban és az özvegyiségben egyaránt. Példája politikai személységek számára is ösztönzőnek bizonyult, hogy buzgóságán felbátorodva a népek közti kiengesztelődésen fáradozzanak.« Benedek pápa hitünk igazságainak fényében nagy érzékenységgel támogatta a házasság és a család értékeit, a népek közötti kiengesztelődést, a békét és a társadalmi igazságosságot. Többször elmondta nekem, hogy különös szeretettel imádkozik a magyarokért. Most itt az alkalom, hogy mi is imádkozzunk érte.

Ma is érvényesek Ferenc pápa szavai, amelyeket róla mondott: »mindnyájan érezzük spirituális jelenlétét, tudjuk, hogy imáival elkíséri az egész Egyházat (...), teológiai munkássága továbbra is gyü-

mölcsöző és hatékony«. Első ünnepélyes pápai szentmiséjének homíliájában Jézusról beszélt, aki jó pásztorként megkeresi és vállára veszi az eltévedt bárányt. Ez az eltévedt bárány – mondta – maga az emberiség! Jézusnak, a jó Pásztornak ebben a nagyszerű küldetésében volt munkatársa Benedek pápa. Adja Isten, hogy a mennyei Atya házából imáival támogassa Egyházunk küldetésének teljesítését. Amen.”

A szentmise zárókönyörgése után Michael Wallace Banach apostoli nuncius megköszönte a jelenlévőknek, hogy részt vettek a gyászmisén. XVI. Benedek pontifikátusa különleges ajándék volt az Egyház és a világ számára – mondta. „Briliáns teológus és tanár volt. Az elhunyt emeritus pápa vezette az Egyházat a kételyek, a zűrzavar és a provokatív ideológiák viharos tengerén, mindig felmutatva katolikus hitünk alapelveit bölcsességgel és valódi lelkipásztori gondnal” – hangsúlyozta a nuncius. A szentmise a pápai és a magyar himnusz elenélklésével ért véget.

Kuzmányi István  
Fotó: Merényi Zita

## Már imádkoznak a zarándokok XVI. Benedek sírjánál

Már az első napon, január 8-án délelőtt, amikor megnyitották a Szent Péter-bazilika altemplomát, zarándokok sora várakozott, hogy imádkozhasson XVI. Benedek emeritus pápa sírhelyénél a vatikáni grottákban, ahol korábban XXIII. János és II. János Pál nyugodott boldoggá avatása előtt.

Rengetegen várakoztak a vatikáni grották megnyitására január 8-án, vasárnap délelőtt a Szent Péter-bazilikában, hogy XVI. Benedek sírhelyéhez járulhassanak. Férfiak és nők, családok gyerekekkel, szerzetesek és papok, akik közül sokan lerótták már kegyeletüket január 2. és 4. között az emeritus pápa földi maradványai előtt is a Szent Péter-bazilikában felállított ravatálnál. Rendezett sorban várakoztak, hogy búcsút vegyenek XVI. Benedek emeritus pápától.

A grottákat, ahol 160 pápát helyeztek végső nyugalomra, mostantól újra 7 és 18.30 óra között lehet látogatni.

Három, Puglia régióból származó fiatalasszony léphetett elsőként a Szent Péter-bazilika alatt lévő kis ká-



polnába. Térdre ereszkedtek az egyszerű márványlap előtt, amelyre pusztán a „Benedictus PP XVI” (PP – Pontifex pontificium) feliratot és a görög betűs Krisztus-monogramot vésték. „Fontos pápa volt, úgy éreztük, hogy ma el kell jönnünk ide” – mondta a három zarándok az újságíróknak.

„No photo, just pray!” (Ne fotózzanak, csak imádkozzanak! – a szerk.) – kérték a bejáratnál a sokaságtól.

Ahogy a ravatálnál, úgy itt is méltó magatartást tanúsítottak a várakozók. Csendben álltak, keresztet vettek, térdet hajtottak, és imádkoztak azért az emberért, aki nyolc éven át ült Szent Péter székében, és majdnem tíz éven át emeritus pápaként élt köztünk.

A várakozók között volt egy varsoi férfi, aki XVI. Benedeket „a történelem egyik legfontosabb pápájának” nevezte. Egy asszonyokból álló csoport a velencei régióból érkezett,

ők szintén ki akarták fejezni kötődésüket az elhunyt pápához. „Benedek reményt ad nekünk” – mondták.

Joseph Ratzinger kérése volt, hogy oda temessék, ahol II. János Pál is nyugodott boldoggá avatása előtt. Karol Wojtyła földi maradványait 2011-ben, közvetlenül boldoggá avatását követően helyezték át a San Sebastiano-kápolnába, Michelangelo Pietàja mellé.

XVI. Benedek cipruskoporsójában elhelyezték a pápaság idején vert

pénzérmeiket és emlékérmeket, valamint a palliumot, továbbá azt a latin nyelvű okiratot (rogito), amely összefoglalja péteri szolgálatát. A cipruskoporsót bádogkoporsóba tették, amely végül tölgykoporsóba került. Ebben a hármas, hagyományosan a pápákat megillető koporsóban helyezték örök nyugalomra a grottákban.

Forrás és fotó:  
Vatican News  
német szerkesztősége  
Fordította: Trautwein Éva



A BIBLIA ÜZENETE

Mutatóujj Krisztusra

Jn 1,29–34

„Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit” – így mutat rá az Úr Jézusra a Keresztelő, amikor meglátja közeledni rokonát a hatalmas tömegben, a Jordán folyó partján. Senki sem veheti el, senki sem bocsáthatja meg a bűnöket, egyedül csak Isten: így gondolkodnak magukban az írástudók a béna ember meggyógyításakor. Jézus, az élő Isten Fia azonban valóságosan elveheti a világ bűneit, sőt egyedül neki van hatalma itt a földön a bűnök megbocsátására. Olyan jó volna ezt tudatosítanunk minden szentgyónás, szentáldozás előtt! Nem véletlenül halljuk ezeket a bátorító jánosi szavakat minden egyes szentmisében, közvetlenül a szentáldozás kegyelmi pillanatait megelőzően. Nem késik az örömteli folytatás sem, amely a Szentírás egy másik könyvéből származik: „Boldogok, akik meghívást kaptak a Bárány lakomájára.” Ezt már nem Keresztelő János mondja, de az ő Jézusra mutató tanúságához teszi hozzá a szentmisét bemutató áldozópap. Az új, idén hivatalosan bevezetésre kerülő *Római misekönyvből* idéztem. Csupán néhány apró módosítást tartalmaz az új misekönyv, s ez a mondat éppen egy ilyen, átelmélkedésre váró újdonság. Az áldozati Bárányra irányítja figyelmünket és a szent oltárra, ahol az ég és a föld összeér. Krisztus oltárán, és nem egy közönséges asztalon bemutatott áldozatról van szó. Minden szentmise – ahogy a Jelenések könyve fogalmaz – valóban Jézusnak, a „Báránynak menyegzős lakomájára” szóló meghívás.

„Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj” – a meghívásra való alázatos és őszinte válaszuk, amely közvetlenül a szentáldozás

előtt hangzik el, már a kafarnaumi százados szavait idézi. Ő beteg szolgája számára kéri Jézustól a gyógyulást, mi pedig saját, bűnöktől terhelt, beteg lelkünk gyógyulásáért esedeklünk nála. Bármennyire jogosan érezzük is méltatlanságunkat, ő mégis egyedül csak bűnbánatban megtört szívünket nézi, s igazi, lelki gyógyulásunkat, örök üdvösségünket akarja, mint ahogy egykor Zakeust is megtérésre hívta. Ma, itt és most már a mi házukban, hajlékunkban (szívünkben) akar megszállni, s azt szeretné, ha mielőbb üdvösség köszönhetne erre a házra.

Végezetül térjünk vissza a kiindulópont-ra! Mutatóujj Jézusra: ez a gesztus az alapja Keresztelő János és a mi életünk tanúságtételének is. Szavainkkal, de leginkább krisztusi szeretetet sugárzó tetteinkkel, sőt pusztá jelenlétünkkel is élő tanúságot tehetünk az Úr Jézusról. Amikor a földi életének befejezéséhez közeledő nagy teológust, Hans Urs von Balthasart újságírók faggatták a munkásságáról, írásainak legfőbb üzenetéről, ő a következő vallomással összegezte életét: „Szüleim a keresztségben a Hans (Johannes) nevet adták nekem. Nem mást, épp Keresztelő Jánost választották ezzel védőszentemül, példaképemül és pártfogómul. Az ő életének egyszerűsége, szelíd alázata volt életem legfontosabb vezérfonala. Én sem akartam mást tenni, mint egész eddigi keresztény, papi, tanítói munkámmal egyedül Jézusra mutatni. Igen, soha nem kívántam többet, nagyobbat: egyszerű, de határozott ujj, a Keresztelő mutatóujja akartam lenni, mely mindenkit elvezethet Jézus Krisztushoz.”

Bognár István

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (107.)

A vízkereszti liturgia végén végzett vízszentelési szertartás mozgalmassága és látványossága folytatódik a nagy ekténia után is. Közben pedig feltárul a mélységes teológiai tartalom.

A vízkeresztnek – Jézus Krisztus Jordánban való megkeresztelkedése ünnepének – van egy másik elnevezése is a Bizánci Egyházban: a fények ünnepe. Az első (igaz, csendben mondott) papi imában erre történik többszörös utalás. A megszólítás úgy fordul Jézus Krisztus felé, hogy ő a „világ világossága”, aki „a sötétség eloszlátása végett jött e földre”. Majd ezt kéri tőle: „világosítsa meg Szentlelke által a mi elménket is”, hogy „a víz és Lélek által újjászülthessünk”, mivel ő „a vizek természetét megszentelte”. S az ima csúcsa: „hints meg bennünket is, a te méltatlan szolgálodat, engesztelő szent vizeddel, és tölts be minket égi malasztod ajándékával”.

A szertartási könyv előírása szerint „e csendes ima után az áldozópap legott fennhangon kezdi” Szent Szofron jeruzsálemi pátriárka imáját. A nagyon hosszú imádság a teológiai tartalma mellett azért is jellegzetes, mert három látványos mozzanat ékesíti. Az ima a „minden lény fölött való, végtelen jó, legisteneibb, mindenható” Szentháromsághoz szól, aki a „megközelíthetetlen világosság”, de aki „isteni kegyelmével megvilágosít minden e világra jövő embert”. Tehát itt is a fény motívumával találkozunk. Aztán folytatódik a legmagasabb szintű imádsággal, a dicsőítéssel. Mert az, akit „az előbbi ünnepen kisded csecsemőnek láttunk”, most a Jordánban keresztelkedik. S ezzel az ima áttér a maga liturgikus megjelenítő erejével a „mára”, amit összeszen 31 (!) alkalommal említ. Odaviszi az itt és most imádkozókat a Jordán partjára, ahol Jézus keresztelkedése történik, hogy részesei legyenek a nagy eseménynek. Közben pedig súlyos gondolatokat tár elő: a

teremtett világ mennyire részese ennek! A sok közül az egyik legfontosabb mondat így hangzik: „Ma az Úr keresztségre száll alá, hogy emberi nemünket a magasságba emelje.”

Mint a vízkereszti ikon, az ima is megszemélyesíti a folyót: öt alkalommal szól úgy, hogy „a Jordán visszafordult” a nagy isteni megalázkodás láttán. S a lényeg: „Ma a Jordánban az Úr ünnepét üljük, ki az engedetlenségből származó halált (...) a pokol bilincseit e folyam habjaiban süllyesztette el, és a világnak az üdvözülés keresztségét ajándékozta.” S következik az első nagy látványosság: a pap a hármias gyertyát beleoltja a vízbe, háromszor énekelve: „Nagy vagy te, Urunk, és fölségesek a Te műveid, és nincsen szó, mely elégséges volna a te csodatételeid magasztalására.” Majd a második, miközben az üdvtörténet eseményeit sorolva kereszt alakban a vízre lehel: „te tehát, emberszerető Király, jer most is a te Szentlelked lejövetele által, és szenteld meg ezt a vizet”. Azután azt kéri, hogy „legyen e víz minden ellenséges erőnek megközelíthetetlen és angyali erővel teljes”. A harmadik látványosság pedig, hogy jobbjával keresztet rajzol a vízbe: „magad, Uralkodó, szenteld meg e vizet a te Szentlelkeddel”. Végül a tropár éneklésével a keresztet a vízbe mártja. Így válik teljessé a szertartás.

Ivancsó István

JANUÁR 15., ÉVKÖZI 2. VASÁRNAP (Remete Szent Pál, Lóránt, Mór) – Iz 49,3,5–6 (*A nemzetek világosságává teszek, hogy üdvösségem légy.*) – 1Kor 1,1–3 (*Kegyelem nektek és békesség Atyántól, az Istentől, és az Úr Jézus Krisztustól!*) – Jn 1,29–34 (*Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűneit!*) – **Zsolozsma:** II. zsoltárhét – **Énekrend:** Ho 227 – EE 587, Ho 227 – EE 143, Ho 109 – EE 596, Ho 274 – EE 361.

JANUÁR 16., HÉTFŐ (Gusztáv, Priscilla, Stefánia) – Zsid 5,1–10 – Mk 2,18–22.

JANUÁR 17., KEDD – **Szent Antal apát emléknapja** (Antónia) – Zsid 6,10–20 – Mk 2,23–28.

A hét liturgiája

A év

JANUÁR 18., SZERDA – ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGIT SZÜZ ÜNNEPE (Piroska) – 2Kor 10,17–11,2 – Mt 25,1–13.

JANUÁR 19., CSÜTÖRTÖK (Sára, Máriusz, Máriaó, Megyer) – Zsid 7,25–8,6 – Mk 3,7–12.

JANUÁR 20., PÉNTEK – *Szent Fábían pápa és vértanú, vagy Szent Sebestyén vértanú, vagy Boldog Özséb áldozópap emléknapja* (Tímea) – Zsid 8,6–13 – Mk 3,13–19.

LITURGIA

Az Eucharisztia ünneplése 149.

Az úrnapi zsolozsma olvasmányos imaórájának második zsoltára a 42. zsoltár. Antifónája: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyék az örök élet forrásából.” A Zsoltárok könyve második nagy egységének nyitózsoltára a kóriták költeményeit tartalmazza. A *panaszének* szerzője, akárcsak a 43. zsoltáré, amellyel irodalmi egységet alkot, a távoli északi tartományokba kényszerült levita lehetett, aki könnyek között sóvárog a jeruzsálemi Templom liturgiája és közössége után. Környezete, Észak földje és népe ismeretlen számára. A magány és az elhagyatottság, valamint a gúny közepette Istenbe veti reményét és bizalmát. A 42–43. zsoltárok refrénje meghatározó: „Miért vagy szomorú, lelkem, miért háborogsz bennem? Bízzál Istenben, mert fogom még áldani őt, arcom üdvösségét, az én Istenemet!” (Zsolt 42,6,12; 43,5; vö. Mk 14,34)

A levita egyrészt vizet szomjúhozó, kiszáradt pataknál vízért bőgő szarvasgímhez hasonlítja magát, de imádságában sokkal hangsúlyosabbak a víz jelképei: *forrásvíz, könny, örvény, zuhatag, ár és hullám*. Másrészt erőteljesen kidomborodik a szomjúhozás oka: nem láthatja Isten arcát, vagyis nem léphet az Úr templomába, ennek ellenére érzi, tapasztalja Isten szerelmes hűségét, amely „erős, mint a halál, és könyörtelen a féltés, mint az alvilág, a szikrája izzó, tüzes szikra!” (Én 8,6) Így sóvárogni és bízni csak az Istenbe szerelmes ember tud!

A levita Istennel való mély és személyes kapcsolatának kifejezője, hogy lelkét az ő személyes üdvözítőjére bízza: a zsoltárban két arc találkozik, az én arcom és az Úr arca. Ez egyrészt az eredendő istenképiség kifejezője, másrészt a bensőséges és baráti kapcsolaté.

A szomjazó szarvasgím képében a múlt iránti nosztalgiája jut szóhoz, pontosabban a múltban megélt találkozások emlényei utáni

sóvárgás: a templom, a kultusz. Most viszont a múlt élményeit felülírja a távolság. A távolságot erősíti a jelen kilátástalannak tűnő gúnyos üzenete. A Miszár hegyéről nem láthatja Sion falait, csak gondolni tud Jeruzsálemre. Éneke szíve fájdalmában és rejtekében zokog, és közben az éj csendjében bizakodva tekint a jövőbe.

Ezt a jövőképet Jézus még inkább közel hozza: „De eljön az óra, és már itt is van, amikor az igazi imádók Lélekben és igazságban fogják imádni az Atyát, mert az Atya ilyen imádókat keres magának. Az Isten lélek, és akik őt imádják, Lélekben és igazságban kell őt imádniuk.” (Jn 4,23–24) Jézus az az élő vízforrás, amely után szomjazunk, mert egzisztenciánk végső szomjúsága Isten látására vonatkozik. Jézus tárja fel számunkra Isten arcát, ő a Templom: „Szeretteim, most Isten gyermekei vagyunk, de még nem lett nyilvánvaló, hogy mik leszünk. Tudjuk azonban, hogy amikor meg fog jelenni, hasonlók leszünk hozzá, mert látni fogjuk őt, amint van.” (1Jn 3,2; vö. Mt 11,28–30; Jn 2,19–22; Jel 22,4–5)

Az antifóna ezt a tartalmat erősíti: „»Ha valaki szomjazik, jöjjön hozzám, és igyon mindenki, aki hisz bennem. Amint az Írás mondja: élővíz folyói fakadnak majd belőle.« Ezt a Lélekről mondta, amelyet a benne hívők meg fognak kapni. A Lélek ugyanis még nem volt megadva, mert Jézus még nem dicsőült meg.” (Jn 7,37b–39) Valamint: „A Lélek és a menyasszony így szól: »Jöjj el!« És aki hallja, az is mondja: »Jöjj el!« Aki szomjazik, jöjjön; és aki akarja, merítsen ingyen az élet vízből!” (Jel 22,17) A sóvárgó magány könnyeinek kenyerét az Úr személyes jelenlétének Kenyerével váltja fel és tölti be.

Sztankó Attila

A HÉT SZENTJE

Boldog Giuseppe Antonio Tovini

Január 16.



Szülei nem voltak jómódúak, de neki – legidősebb gyermekként – igyekeztek jó nevelést biztosítani. A középiskolát Veronában, a szegény fiúknak fenntartott iskolában végezte el, majd 1865-ben beiratkozott a Paviai Egyetem jogi karára. Ebben az évben meghalt édesanyja, édesapja pedig már négy évvel korábban, ezért gondoskodnia kellett öt testvéréről. A tanulás mellett munkát vállalt egy ügyvédi irodában, illetve másodállást egy jegyző mellett, valamint két évig tanított a városi főiskolán is.

1875-ben feleségül vette Emilia Corbolanit. Tíz gyermekük született. Guiseppe szerető apa volt, ugyanakkor aggódo is. Nagy gondot fordított a gyerekek taníttatására.

Szegénységben töltött gyerekkora is ösztönlözte, hogy megoldásokat keressen korának szociális problémáira. Szülővárosa polgármestereként (1871–1874) felszámolta a város adósságait, modernizálta a közműhálózatot, és megépíttette a helyi vasútvonalat. Munkáját a közösség is elismerte, 1879-től 1882-ig tagja volt a tartományi tanácsnak.

Ekkor már Bresciába költözött családjával, ahol elindított egy helyi katolikus napilapot. Tagja, majd elnöke lett az Opera dei Congressi nevű mozgalomnak, amelynek az volt a célkitűzése, hogy az olasz nemzetállam megalakulásakor felcsapó szekularizáció ellenpontjaként a köz- és a civil életben képviselje a keresztény értékeket.

Különösen sokat tett a szegények oktatásáért. Megalapította a Szent József Katolikus Óvoda és Középiskolát, a jezsuitákkal közösen pedig létrehozta a Padovai Egyetem katolikus kollégiumát. Közreműködött a tanárok számára készült több folyóirat elindításában. 1892-ben megalapította a katolikus egyetemi hallgatók szövetségét, amely ma is működik Olaszországban. Az oktatás terén végzett munkát misszionak tekintette. Azt mondta: „A mi Indiánk az iskoláink.”

Hogy az egyházi intézmények működésének pénzügyi hátterét és gazdasági függetlenségét biztosítsa, nonprofit bankokat alapított. Ilyen pénzintézet volt a Banca San Paulo, a Banca di Valle Camonica, illetve a Giuseppe

halála után alig száz évvel dicstelen véget ért Banco Ambrosiano is.

Munkájához a ferences lelkeség adta a háttérret. Harmadrendi tagként nemcsak a közéletben, de magánszemélyként is sokat tett a szegényekért, többek között pro bono ügyvédként is tevékenykedett.

Egész életében egészségügyi gondokkal küzdött, krónikus légúti betegsége volt. Ötvenöt évesen halt meg.



Etiópia

# Megállapodás a kormány és a tigrinya vezetők között

*Miután december 26-án, hétfőn megérkeztek Mekelébe, az etiópiai Tigré tartomány fővárosába, a kormányküldöttség és a tigrinya (túlnyomórészt keresztény ortodox hitű etiópiai nemzetiség) vezetők számos sürgős kérdést vitattak meg a humanitárius segítségnyújtással, az alapvető szolgáltatásokkal, a kereskedelemmel és az eritreai és amhara erők kivonásával kapcsolatban.*

A helyi etióp sajtó szívélyesnek és történelmi jelentőségűnek minősítette az addisz-abebai küldöttség és a Tigréi Népi Felszabadítási Front (TPLF) vezetősége közötti tárgyalásokat, melyeket az eritreai erőknek az ország északi régiójából való kivonulásáról folytattak az elmúlt napokban.

Az etióp kormányval kötött békemegállapodást a TPLF nevében aláíró Getachew Redának, Tigré tartomány elnökének tanácsadója szerint „gyümölcsöző tárgyalásokra került sor, és fontos megállapodás született. Tovább

A megállapodás feltételei között szerepelnek a humanitárius segítségnyújtás garanciái és az etióp hadsereg bevonulása Tigré fővárosába. Ez az etióp szövetségi kormány első küldöttsége, amely két évvel a konfliktus kezdete után a régióba látogat, hogy figyelemmel kísérje a múlt hónapban kötött békemegállapodás végrehajtását.

December 27-én a nemzeti légitársaság, az Ethiopian Airlines bejelentette, hogy újraindítja a Mekelébe tartó járatokat, hogy lehetővé tegye a családok újraegyesítését,



haladunk előre, miközben szembenézünk az előttünk álló kihívásokkal”. A kormány ígéretet tett az intézményi szolgáltatások és az infrastruktúra teljes körű helyreállítására az egész régióban. Etiópia és a tigréi lázadó erők megállapodtak egy közös megfigyelő testület létrehozásában, amely biztosítja, hogy minden fél betartsa a november 2-án Dél-Afrikában aláírt békemegállapodást, amelynek célja a véres háború befejezése.

sét, megkönnyítse az üzleti élet újraindítását, ösztönözze a turizmust, és hasznos lehetőségeket biztosítson a társadalom számára. A régió fővárosába naponta közlekedő járatokkal kapcsolatban a légitársaság közölte, hogy az útvonal iránti kereslet alapján növelni fogja a járatsűrűségeit.

Forrás: Fides  
Fotó: Vatican News  
Fordította: Hollósi Judit

# A szeretet tanúi

## A Fides hírügynökség a tavaly meggyilkolt misszionáriusokról

*Ahogy minden év végén, a Fides vatikáni hírügynökség 2022-ben is megemlékezett azon misszionáriusok és a Katolikus Egyház lelkipásztori munkájában részt vevő, más személyek (papok, szerzetesek, laikusok) nevééről és életéről, akiket az elmúlt 12 hónapban öltek meg.*

A 2016-os beszámolóban Jacques Hamel neve is szerepelt, akinek a roueni érsekséghez tartozó Saint-Étienne-du-Rouvray település templomában vágták el a torkát, közel az oltárhoz. Boldoggáavatási eljárásának egyházmegyei szakasza már befejeződött. A 2020-as beszámolóban Roberto Malgesini lombardiai pap haláláról is írtak; őt egy olyan ember ölte meg, akit ingyen és önzetlenül segített.

Idén a Stefano Lodigiani által összeállított dokumentáció beszámol Marie-Sylvie Kavuke Vakatsuraki nővérről is, aki a Kongói Demokratikus Köztársaságban az egészségügyi központot megtámadó dzsihadista csoport áldozata lett; orvosként épp egy asszonyt készült megoperálni.

A meggyilkolt misszionáriusokról szóló éves beszámolóban, melyeket a Fides hírügynökség a '80-as évektől közzétesz, történelmi, szociológiai és statisztikai szempontból minden bizonnyal érdekes megfontolásokat lehet találni. Azonban a legnagyobb figyelmet minden évben az egyes áldozatok rövid életrajzai, valamint az erőszakos haláluk szüksézü részletei és körülményei keltik. Legtöbbjüket nem sok veszéllyel járó küldetés alatt ölték meg, hanem apostoli munkájuk egyszerű teljesítése közben, a megszokott, mindennapi foglalatosságokban elmerülve, miközben önmagukat megtagadva felajánlották életüket mások javára, beleértve olykor saját hóhéraikat is. Szinte mindig váratlanul érte őket a halál, amit indokolatlan erőszak idézett elő. Néha örültségből vagy szörnyű hálátlanságból vetettek véget életüknek olyan emberek, akik tőlük csak gondoskodást és jótékony szeretetet kaptak. „Oderunt me gratis” – „ok nélkül gyűlölnék engem” – mondja a 69. zsoltár, amely kifejezést Jézus is használja János evangéliumában.

Minden apostoli szenvedésben ott van a Jézus kínszenvedésében való részesedés és az ahhoz való hasonulás misztériuma. A sok misszionárius teljesen indokolatlan, erőszakos halálában is megmutatkozik annak a köteléknek a nyoma, amely életüket összefűzi Krisztus szenvedésével és feltámadásával.

A hitnek e meggyilkolt tanúi titokzatos módon vonatkoztatják Krisztus üdvösségét koruk embereire.

Ezért az Egyház – s ezt olykor érdemes megismételni – sohasem kérte számon vértanúinak halálát. Mindig győztesként ünnepelte őket, felismerve, hogy Krisztus vigasztalja őket megpróbáltatásaikban.

A tanúk élete – amelyről a Fides hírügynökség megemlékezik – nem vádaskodik, az áldozatok nem hányják má-

sok szemére sorsukat, mintha valamilyen átok lenne. Nem keresték a mártíriumot, nem a vallási csökönyösség hírnökei. Odaajándékozott életük ingyenessége – annak a vigasztalásnak a visszhangja, amelyet maga Krisztus ad azoknak, akik az ő nevében szenvednek – csodaként virágzott ki egészen a legnagyobb áldozatig.



Tanúk ők: tanúságot tesznek arról a csodálatos és ingyenes tetterről, amelyet Jézus és az ő Lelke ténylegesen végzett az életükben.

Őket nem egy eszme vezérli, őket nem az etikai-szellemi hovatarozás vagy kampányok zászlóvivőiként kell támogatni, beleértve a keresztények „védelmének” jelszavai alatt indított kampányokat.

Az ingyenesség szémszögéből tekintve ezen eseményekre, nagy meghatottsággal és hálával ismerhetjük fel azt a szellemi összhangot – a választott rokonság azon megnyugtató érzését –, amely egyesíti mindazokat, akik a misszióban halnak meg és minden megkereszteltet, akik a jelen korban és körülmények között élik apostoli hivatásukat, még ha nem is jutnak el odaig, hogy vérüket ontassák. Mindannyian felajánlják magukat, rendelkezésre bocsátják saját emberi állapotuk kézzelfoghatóságát és testi mivoltát, hogy az Úr kegyelme, a paradicsom ígérete cselekedhessen és ragyoghasson benne.

Forrás: Fides  
Fotó: Wikimedia Commons  
Fordította: Hollósi Judit

# Háborús betlehem Kárpátalján

A háborúban didergő, fázó, éhező szegénységnek nincs nemzetisége, hovatarozása; senkihez sem tartozik, kitaszított, emberségében megalázott, szenvedésében isteni. A jólétben, az ünnep romantikus, idilli hangulatában életidegen műkarácsonyaink nem vesznek tudomást a szegénységbe beletestesült Istenről. Miközben várjuk a csodát egy szépen feldíszített karácsonyfa körül, addig emberek százai, ezrei küzdenek a betevő falatért, szótlanul kiáltanak fázó lelkük mélyéről, vágnak egy igazi, őszinte, tiszta ölelésre, egy kézfogásra, mely által érezhetik érző szívünk virrasztó melegét.

Karácsony előtt Kárpátalján járunk, az idősek és betegek, sokgyerekes családok otthonatlan otthonaiba betlehemi fényt, élelmet, emberséget vinni. A banánosdoboz, ünnepi csomagolásmentes segélyszállítmány keserű hangulatával elindultunk, hogy fölkeressük a háború csapásai alatt szenvedő Kárpátalján az Embert. Frissen főtt meleg ételt, tartós élelmiszert, meleg takarót, betlehemi lángot és az emberi szenvedéstől sebzett szívünket vittük magunkkal a kárpátaljai Betlehembe, a Szent Családnak.

Könnyes szemű, hálátelt szívű, a boldogságtól és a fájdalomtól szótlan Jézussal találkoztunk. Egyszerű, tiszta ruhába öltözött Jézusok a fűtetlen és áramtalan istállókban. A mindennapos örök Betlehem emberi tragédiája ez.



„Ha elmúlik karácsony, a szeretet lángja halványabban ég...” – nehéz a nyomorúságunkba beletestesülő Jézussal találkozni, sokkal szívesebben látjuk őt a bevásárlócsarnokok zsúfolt forgatagában vagy békés otthonaink mélyén, díszes, becsomagolt ajándékaink között szeretnénk megtalálni a boldogságot, de hiába keressük őt. A tekintetünk nem találkozik, nem találkozhat. Fényűző karácsonyaink Isten pótló konzumizmusa csak szemfényvesztés, családi boldogságot megjátszó tragikus bohózat.

Rajtunk áll, tőlünk függ, hogy melyik karácsonyt keressük, választjuk, találjuk meg. Ha el tudjuk viselni szenvedő, szegény embertársaink tekintetében az emberi fájdalmat és a saját magunk emberi tehetetlenségét,

akkor valóban megszülethet te-kinteteink találkozásai által mindannyiunk Betlehemében a koraszülött Jézus, aki továbbra is a mi gondoskodó, odafigyelő, szerény, egyszerű és nem hivalkodó szeretetünk-re szorul.

Mindazok, akik időt, fáradságot, élelmiszert, anyagi, tárgyi segítséget nyújtottak Kárpátalja Betlehemében, hozzájárultak a karácsony ünnepéhez. Valahol ott legbelül, a tiszta emberi szív csendes magányában tudniuk kell, hogy szeretetük nem múlik el nyomtalanul.

Hol van az Isten a háborúk karácsonyán? Miért hagyta el az éhező embert a fűtetlen sötét szoba mélyén? A válasz te vagy, a válasz mi vagyunk.



A te segítőkész jelenléd, szíved tiszta szeretete a háború által elűzött Isten válasza. Senki nem olyan szegény, hogy ne tudna egy öleléssel életet, emberséget vinni az emberi nyomorúság méltatlan magányába.

„Itt vagyok, Uram, engem küldj!” – ez az elfelejtett, életünkben kiűzött Isten válasza a szenvedés világában. Mi vagyunk az Isten válasza. A koraszülött csecsemő még egyáltalán nem biztos, hogy túléli születését, sokfajta körülménytől függ az életképessége. Kárpátalja betlehemi Jézusa még az élet és a halál mezsgyéjén van.

Nem elég siratnunk és sajnálnunk az életképtelen Istent és embert, vagy egyszerűen bűnbakot keresve, politizáló vitákba bocsátkozva el-



hallgattatni kiáltó lelkiismeretünket, hanem meg kell hallanunk az emberségünk után kiáltó, szenvedő életek élni akaró haláltusáját. A felsíró koraszülött gyermek könnyeit csak édesanyja érti igazán. Legyünk jelen törékeny, anyai szívvel, cselekvő szeretettel Kárpátalja és a világ koraszülött betlehemeinél.

Isten fizesse meg mindenkinek cselekvő szeretetét, jóságát, amellyel hozzájárult a háború sújtotta vidéken élő emberek boldogabb karácsonyához! A Betlehemi Kisdéd békéje legyen jutalmatok!

György Alfréd  
kamillianus szerzetes  
Forrás és fotó:  
kamillianusok.hu



# Nostro Santo Padre Benedetto

## Gérecz Imre OSB az emeritus pápa és a szerzesség kapcsolatáról

**Hortobágyi Cirill pannonhalmi főapát és a főmonostor szerzetesei megilletődött szívvel értesültek arról, hogy XVI. Benedek emeritus pápa elhunyt – írja a Pannonhalmi Főapátság weboldala. „Hálával gondolunk rá, a szerény főpapra és a mélységben és tudományosságban alig felülmúlható teológusra. Hite, tudása és bölcsessége egész nemzedékeknek mutatót irányt.” A szerzetesek Gérecz Imre OSB – az Új Ember liturgikus rovatának rendszeres szerzője – írásával emlékeznek meg az emeritus pápáról.**

A legkevésbé sem túlzás azt állítani, hogy a 2022. december 31-én elhunyt Benedek pápasága szimbolikusan ugyanonnan indult, ahol Szent Benedek, Európa és a nyugati szerzetesség atyja szerzeteséletét elkezdte. Ugyanis 2005. április 1-jén, a II. János Pál halálát megelőző napon Joseph Ratzinger bíboros Subiacóba utazott, hogy a bencés szerzetesség bölcsőjénél átvegye a Fondazione Sublacense Vita e Famiglia által abban az évben neki ítélt Szent Benedek-díjat. Ez az esemény nem csupán véletlen egybeesés, hanem annak a köztudomásúnak a jele, ami Joseph Ratzingert, majd később XVI. Benedeket a mi Benedekünkhöz és szerzetesrendünkhöz kapcsolta. Magyarul ugyan könnyű különbséget tenni „Szent Benedek atyánk” és „Benedek Szentatyánk” között, Rómában viszont nem kevés félreértésre ad okot, hogy olaszul ezeket ugyanaz a kifejezés adja vissza („Nostro Santo Padre Benedetto”). A bencés allúzió jogosságát viszont maga a pápa támasztotta alá, hiszen a megválasztását követő első általános kihallgatásán megerősítette, hogy nevét Szent Benedekre való tekintettel választotta. A hivatalos értelmezés szerint a pápai címerpajzs K formájú osztottsága is a monasztikus, jellemzően a bencés spiritualitás ihlette hagyományra vezethető vissza.

Ezekben a napokban mindenki – aki megteheti – olyan fényképeket tesz közzé, amelyeken Róma emeritus püspökével együtt szerepel. Az elmúlt évekre, sőt évtizedekre visszatekintve mi is lapozunk bele a teológus pápával közösen gondozott fotóalbu-

munkba, és tekintsük át monostorokban tett látogatásainak, a bencés rend örömeiben és gyászában való osztozásának, továbbá a Szent Benedek és a bencés szerzetesség által is inspirált tanításának emlékezetes momentumait!

XVI. Benedek és a bencések kapcsolatát nem annyira a hivatalos, intézményesített munkakapcsolat, mint inkább a vendégfogadás ősi, autentikusan bencés gyakorlata jellemzi. A bajor pápa az 1970-es évektől kezdve előbb München püspökeként, majd 1982-ben kezdett vatikáni szolgálata idején is szinte minden évben meglátogatta a tizenhét bajorországi bencés apátság egyikét, Scheyern, ahol késő tavaszi lelkigyakorlatait végezte. A visszaemlékezések szerint csendesen részt vett a kis közösség liturgiáin, velük együtt étkezett, nagyokat sétált, de kerti munkájuk közben is meglátogatta a testvéreket, hogy egy pár szót váltson velük. Közbenjárt II. János Pál pápánál, hogy Szent Benedek születésének 1500. évfordulóján a monostor temploma basilica minor rangra emelkedjen, amit 1980 márciusában maga a bíboros hirdetett ki. Figyelme nem szorítkozott egyetlen monostorra. 1995 szeptemberében például meglátogatta Le Barroux férfit (Sainte-Madeleine) és női (Notre-Dame de l’Annonciation) bencés közösségét, az új évezredben pedig ő áldotta meg és adta át Szent Benedek szülővárosra, Norcia frissen új-já alapított bencés monostorá-

nak könyvtárát. Kuriális biboroscént rendszeresen látogatta a Firenze melletti Rosano bencés nővérközösségét, velük ünnepelte az úrnapiját, és maga vezette a körmenetet.

Pápává választása megakadályozta ugyan, hogy bajorországi és rosanói lelkigyakorlatait folytassa, de abban nem, hogy fontos záránokhelyeinek felkeresse. Kiemelkedő jelentőségű a közeli Mariazell (2007. szeptember 8.) és a Montecassino apátságában tett látogatása (2009. május 24.). Utóbbin a világ számos



országából érkezett apátokkal és apátnőkkel is találkozott. Nem feledkezhettünk meg arról sem, hogy pápasága majd minden évében az Aventinus domb tetején álló Szent Anzelm Pápai Bencés Egyetem templomában kezdte hamvazószerdai liturgiáját, itt énekelte e bencés közösséggel az *Audi benigne* nagybőjtői himnusz, majd innen vonult át körmenetben a budapesti tanulmányi házunk kápolnájának nevét adó Szent Szabina-bazilikába.

XVI. Benedeket ugyanakkor nem csak vendégként és záránokként ismerhettük meg, hiszen a pápa a Bencés Konföderáció útját kísérve osztozott örömeinkben és gyászunkban is. Három fontos eseményt szeretnék ennek kapcsán kiemelni. 2008. szeptember 20-án fogadta a világ minden sar-

kából Rómában összegyűlt bencés apátokat, konventuális perjeleket és apátnőket, akiket az evangéliumban gyökerező bencés spiritualitás, az oktatónévelő munkában is testet öltő misszió és különösképpen a vendégszeretet hagyományának ápolására biztatott. 2010. május 3-án a vatikáni Szent Péter-bazilikában bemutatott gyászmisét követően méltatta a 98 évesen elhunyt Augustin Mayer bencés bíborost. A néhai metteni apát 16 éven át a Szent Anzelm Pápai Egyetem rektoraként, 1984–1988 között

az Istentiszteleti és Szentségi Fegyelmi Kongregáció prefektusaként, 1988–1991 között pedig az Ecclesia Dei Pápai Bizottság elnökeként tevékenykedett. Augustin Mayer rektorsága idején jött létre a Pápai Liturgikus Intézet. Az intézet alapításának ötvenedik évfordulóján, 2011. május 6-án XVI. Benedek pápa fogadta Notker Wolf primás apátot és a IX. Nemzetközi Liturgikus Kongresszus résztvevőit; beszédében kiemelte, hogy a liturgia nem annyira megreformálandó tárgy, mint inkább az egész keresztény életet megújító alany, egy nagy nevelő, aki az egészséges hagyomány és a legitim haladás egyensúlyát megőrizve a Krisztusban beteljesült ígéretekben részesít bennünket.

Ez a gondolat már át is nyúlik e visszaemlékezés

utolsó szakaszába. Nem a liturgia az egyetlen terület ugyanis, ahol Szent Benedek kiegyensúlyozott személyisége és műve példaként állhatott XVI. Benedek előtt. A teológus pápa tanítását tanulmányozva lépten-nyomon olyan utalásokra találunk, amelyek rendünk alapítójához vezetnek vissza. A már említett Szent Benedek-díj átvételekor az *Európa a kultúrák válságában* című előadását zárva megjegyezte: „csak az Isten által megérintett embereken keresztül képes visszatérni Isten az emberek közé. (...)”

Olyan emberekre van szükségünk, mint nursiai Benedek, aki a pazarlás és hanyatlás idején teljes magányba vonult vissza, a megtisztulás meg nem spórolható szenvedései után képessé válva arra, hogy visszatérve megalapítsa a hegyre épült várost, Montecassinót, ami romos alapokon egyesítette azokat az erőket, amelyekből új világ született”. A számos erkölcsi, politikai és gazdasági kérdést érintő előadást *Caritas in veritate* kezdetű enciklikájának

előhírnökeként szokás olvasni. Szent Benedek a pápa számára nem csak az erkölcsi tartás mintaképe.

Ahogy névválasztását magyarázó beszédében kiemeli, Benedek béke- és kultúrateemtő, akinek a nyomdokain olyan máig élő bencés szerzetesi hagyomány bontakozott ki, aminek teológiájáról (2009. október 28.) és egyes kiemelkedő személyiségeiről – magáról a szent apátról (2009. április 9.), Szent Anzelmről (2009. szeptember 23.) és Szent Hildegádról (2010. szeptember 1.) – pápai kihallgatásain adott tanításai során is megemlékezett. Az olivetanus bencés Tolomei Bernátot 2009. április 26-án, Bingeni Hildegárd apátnőt pedig 2012. május 10-én avatta az egyetemes Egyház szentjévé, utóbbit még abban az évben,

október 7-én az egyházdoktorok sorába iktatta.

Szent Benedek és a bencés szerzetesség még e pápaság lezárultával is meghatározta Róma emeritus püspöke és az Egyház jövőjét. Félreértés ne essék, nem az őt utolsó előtti pápaként beállító világvége-jóslatokra szeretnék utalni! Sokkal inkább a pápa utolsó döntéseinek hátterére szeretnék rámutatni. A 2007. június 11-ére datált motu proprio változtatott a pápaválasztó konkláv szabályain, és ismét előírta, hogy 34 eredménytelen szavazás után is szükséges, hogy a bíborosok legalább kétharmada támogassa a pápajelöltet. Ahogy arra már rámutattak, Benedek pápa döntése mögött modellként lebegett a benedeki *Regula*, ami szerint a szerzetesek ugyan „demokratikus” szavazással választják meg új apátjukat, mégis kitartó, imádságos türelemmel keresik azt az egyetértést, amire időnként nem az egyszerű többség matematikai ereje, hanem egy józan kisebbség bölcsessége vezetheti rá a teljes közösséget. Az új pápa személyének kijelölését Joseph Ratzinger, XVI. Benedek teljesen a pápaválasztó bíborosokra hagyta.

A szent apát példája viszont visszavonultságában is elkísérte. Ahogy utolsó audienciáján megjegyezte: „Nem térek vissza a magánélet berkeibe, az utazásokkal, találkozásokkal, fogadásokkal, konferenciákkal teli mindennapokhoz.

Nem hagyom el a keresztet, hanem új módon maradok a keresztre feszített Úr mellett. Nem gyakorlom az Egyház kormányzásával járó hatalmat, hanem az imán keresztül Szent Péter mellett állok.

Szent Benedek, akinek nevét pápaként viselem, nagy példát jelent számomra ebben. Ő megmutatta nekünk azt az utat, legyen az aktív vagy passzív jellegű, amely Isten művéhez vezet.”

**Forrás és fotó:**  
Pannonhalmi Főapátság

# Figyelmes jelenlét, személyesség jellemezte

## Ivancsó István görögkatolikus pap, teológiai tanár megemlékezése

**Ivancsó István görögkatolikus pap, a Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola teológiai tanára – lapunk Görögkatolikus liturgia című rovatának szerzője – gondolatait olvashatják a 2022. december 31-én elhunyt emeritus pápáról.**

XVI. Benedek pápával még bíboros korában kerültem kapcsolatba. Ténylegesen akkor, amikor meghívott a Nemzetközi Teológiai Bizottságba, ahová az ő javaslatára elődje, az immár szent II. János Pál pápa nevezett ki. Ez a kapcsolat a bizottságban való munkálkodásunk folyamán vált szorosabbá. Az első öt-éves ciklusban őt, a másodikban pedig egy esztendő tölthettem vele a közös munkálkodás folyamán a plenáris üléseken. Levelei végén több, saját kézzel írt aláírást is őrzöm. Amde a legbecsesebb számomra az az aláírása, amelyet külön kéréssem-

re adott autogramként 2004-ben. Ekkor jelent meg egy tanulmánykötet a Vatikánban, s a bizottsági munka egyik szünetében megkértem, hogy dedikálja nekem. Kikerestem azt a lapot, ahol az ő tanulmánya kezdődik, s oda írtam vele a nevét. Lehet, hogy szokatlan volt a kérés, ugyanis a bizottság többi huszonkilenc tagja közül senki sem kért tőle autogramot. De ő semmi meglepődést nem mutatott. Mindenesetre számomra szép és féltve őrzött emlék Ratzinger bíboros úrtól, ugyanis ekkor még nem pápa volt, hanem a bizottságunk elnöke,

illetve a Hittani Kongregáció bíboros prefektusa.

Hogy emlékeimből mit emelnék ki vele kapcsolatban? Nyilván nem én vagyok hivatott életútját, teológiai és egyházfői munkáját értékelni. De olyan személyes élményeim vannak, amiket talán érdemes másokkal is megismertetni.

Mindenekelőtt a figyelmeségét emelem ki. Ezalatt nem csupán az udvariasságát értem – bár teljesen és tökéletesen érvényes rá az is. Sokkal inkább értendő ez arra, hogy a közös munka folyamán mennyire figyelt, mennyire „jelen volt”. Folyamatosan. Nem kerültek el a figyelmemet a hozzászólások, a legjelentéktelenebbnek tűnők sem. Az egész heti plenáris ülés folyamán mindvégig jelen volt közöttünk, soha nem hi-

ányzott. Utódai, Levada bíboros, illetve Ladaria (akkor még csak) érsek kihagytak egy-egy ülést. Ám ahogyan Ratzinger bíboros ott volt, tényleg „ott volt”. Figyelt és jegyzetelt. Olykor a szemüvege fölött oldalra kisértetve. Feltűnt, hogy grafitceruzát használt az íráshoz, s ha jól láttam, gyorsírással jegyzetelt, vagy legalábbis a saját írásmódján írt (nyilván nem kell azt elképzelni róla, hogy parlamentari gyorsíróként minden szót lejegyzett volna).

Magával ragadónak éreztem szívporkázó tudását. Követte a munkánkat, irányította is, bár ez főleg a bizottság általános titkárnak volt a feladata, olykor pedig, amikor szükségesnek tűnt, összegezte az elhangzott véleményeket. És itt tapasztalhattuk meg mindannyian – harmin-

can voltunk a bizottságban – az éles logikáját, szintetizáló képességét. Mindig a lényegre irányította a figyelmet. Emlékezetes marad számomra egy különleges eset. Bíborosként utoljára irányította a heti munkánkat – bár ezt akkor még nem tudhatta, mint ahogyan mi sem –, s a munkálkodás zárásaként összefoglalót tartott. Felállt az U alakban elrendezett asztalok végén, kezébe fogott egy tenyérnyi papírt, amelyen a vázlat volt, s ékes latin nyelven ragyogó beszédet mondott. A végén sajátosan somolyogva meg is jegyezte, hogy talán utoljára hangzott el a bizottságban latin nyelvű beszéd. Valószínűleg igaz is lett. Legalábbis a következő években, amíg a bizottság tagja voltam, nem történt hasonló eset.



# A szeretet egész szenvedélye

## Gondolatok a Deus caritas est enciklikáról

**Első pápai körlevelében (Deus caritas est) XVI. Benedek kiemelkedő és termékeny teológusként nyilatkozik meg, de olyan teológusként, aki tudja, hogy a kereszténység nem elméleti kérdés, hanem esemény-szerű és lételemi, s csak az élet valóságában sajátítható el.**

Olyan gondolkodóként beszél, akit elevenen foglalkoztat a keresztény hit saját korában és kultúrájában betöltött szerepe, és aki tudja, mivel veszélyeztetheti vonzerejét a kereszténység. A szeretetet helyezi a középpontba, de főként azért, hogy bemutassa: a kereszténység nem ellensége annak, ami a legnagyobb érték az emberben, és nem „ellenvilágot” akar felépíteni ahhoz képest, ami oly csodálatos az emberben, hanem magának a legbensőbb emberi irányultságnak és törekvésnek akar emberhez méltó formát adni.

Talán meglepő lehet, de a *Deus caritas est* az ember lényegéhez hozzátartozó vágyakozásban, lendületben és szenvedélyes boldogságkeresésben találja meg azt, amit a legfontosabbnak tart az emberben, és ezt a szenvedélyt, ezt az erózt akarja megmenteni. Erről szól a szöveg első része. Az enciklika első felében közel három tucat helyen szerepel az *erősz* kifejezés, míg az *igazság* szó például az egész szövegben csupán kétszer fordul elő.

Szó sincs tehát arról, hogy egy elméleti érdeklődésű teológus elvont fejtegetéseivel találna szembe magát az olvasó: a konkrét emberi léthelyzet, a mindenkiben jelen lévő vágy a szöveg kiindulópontja!

Érdemes persze körültekintőnek lenni: a görög szóval XVI. Benedek egyáltalán nem pusztán a testi szerelemre utal, hanem arra az egész embert hatalmába kerítő vágyra, amely ugyan kitüntetett formában testesül meg a férfi és a nő szerelmében, ám jócskán túl is nyúlik rajta.

De mégis miért szenteli XVI. Benedek az emberi erősznek első körlevele első felét? Legalább három okból. Először is azért, mert tudja, hogy a kereszténységet erő modern bírálatok sokszor éppen a vágy, a felfelé irányuló törekvés és a boldogságkeresés elfojtásával vádolták Jézus tanítványainak életmódját. Másrészt azért, mert e vádakkal szemben azt kívánja igazolni, hogy a kereszténység nem idegen az általános emberitől, és az, amit a kereszténység a legfontosabbnak tart, vagyis a szeretet, nem idegen attól, ami eleve megvan minden emberben, hanem kapcsolódni tud hozzá, noha átalakulásra készíti. Harmadsorban

azért válik főszereplővé az erősz, nem pedig az igazság vagy a dogma, mert a 2005-ben megválasztott pápa hangsúlyosan a gyakorlat területén akar mozogni, és az érdekli, hogyan adhat az ember gyakorlati választ arra, amit Istentől kap.



A vágyakozásnál, a szerelemnél és a szenvedélyes törekvésnél pedig nehezebb gyakorlatiasabbat elképzelni.

E ponton jól észrevehető, mennyire szerves folytatása a *Deus caritas est* Joseph Ratzinger korábbi gondolkodásának. A nyolcvanas években előszeretettel beszélt arról, hogy a dogmák és a szentségek gyakorlati irányultságúak, vagyis magát az életet szolgálják, nem pedig elvont szellemi épületet húznak fel az ember köré.

A II. Vatikáni Zsinat *Dei Verbum* kezdetű dokumentuma kezdetétől nagyon fontos volt számára, mert a szöveg azt emelte ki, hogy a kinyilatkoztatás nem állításokat és tételeket közöl az emberrel, hanem történet és eseményt, mégpedig Jézus Krisztusban csúcsára érő személyes történet és eseményt jelent – és pontosan ezzel kezdődik az enciklika, amely szerint a keresztény lét kezdetén nem egy nagy eszme áll, hanem egy találkozás egy személlyel.

Szűk egy évvel az enciklika előtt, 2005 februárjában Luigi Giussani, a Comunione e Liberazione alapítója temetésén szintén ezt emelte ki: „A kereszténység nem intellektuális

rendszer, nem dogmák gyűjteménye”, hanem „találkozás, szerelmi történet, esemény”. Ez a *Deus caritas est* rövid tartalma, jegyzi meg a Ratzinger-díjas Tracey Rowland, XVI. Benedek egyik legkiválóbb szakértője.

Ami a konkrétumokat illeti, az enciklika határozottan szembeszáll azzal a feltételezéssel, mely szerint ellentét lenne a szeretet két formája, a merőben emberi erősz és az Isten-

től eredő keresztény agapé között. Ahogyan ugyanis az igazi vágyakozó erősz önzetlen, mint az agapé, úgy Isten sem nélkülözi az erősz, hanem „az igazi szeretetet egész szenvedélyével szerető szerelmes”.

Ugyanígy nem lehet ellentét a test és a lélek között sem, és ugyanígy összhangnak kell lennie a szerelem és a személy között. Ez azt jelenti, hangsúlyozza jellegzetes szintetizáló erejével XVI. Benedek, hogy az erősz a házasságra irányul (mert a vágy nem kezelheti merőben tárgyként és élvezetforrásként a másik embert), s a monoteizmusnak a monogámia felel meg.

Így menti meg a kereszténység az emberi vágyat, de úgy, hogy igazi méltóságánál kevesebbel nem éri be.

A körlevél első és második része között nagyszerű átmenetet teremtenek a valódi szeretettel együtt járó önatadást megvilágító pontok (13–17). A *Deus caritas est* második része ugyanis az Egyház szeretetszolgálatának különböző dimenzióit mutatja be, de előbb még azt ecseteli, hogyan válik egyáltalán eggyé az egyházi közösség a szeretetben. A szöveg szerint a jézusi önatadás kiemelkedő

valósága az eucharisztia, amely Isten agapéjával egyesíti az embereket, de így módon egyúttal közösségbe is vonja őket egymással.

A gyakorlati irányultság e téren is nyomban előtérbe kerül: az eucharisztia tevékeny szeretetté kell válnia, máskülönben „töredékes” marad, s a tevékenység, amelyre indít, kitüntetetten fordul a szükségét szenvedők, a legkisebbek felé. Kinek ne jutna eszébe erről, hogy másfél évvel később XVI. Benedek személyesen részt vett a latin-amerikai püspökök aparcidai tanácskozásán, s az ötödik latin-amerikai általános püspöki konferencia megnyitásként mondott beszédében szintén a valódi keresztény szeretetről beszélt, arról, hogy csak a szeretet ad életet, az Egyháznak pedig pontosan szeretete révén kell vonzóznak lennie, és tartózkodnia kell a „prozelitizmustól”.

És jóval több történelmi érdekességnél, hogy a „szegények melletti döntést” középpontba állító aparcidai konferencia záródokumentumát nemcsak XVI. Benedek hagyta jóvá, de nagyrészt egy bizonyos Jorge Mario Bergoglio is szerkesztette...

A *Deus caritas est* második része abból indul ki tehát, hogy a Szentlélek nemcsak az egyént alakítja át, de a keresztény közösség szívét is, s ezért az Egyháznak közösen kell gyakorolnia a szeretetet. Ennek a meggyőződésnek szokatlanul világos és egyértelmű megfogalmazását nyújtja az a tétel, mely szerint az igehirdetés, a szentségek kiszolgáltatása és a szeretetszolgálat teljesen egyenrangú tevékenysége az Egyháznak.

Más szóval a tanítás és a szentségek semmivel sem magasabb rendűek a karitatív cselekvésnél! Ez hallatlanul éles és egyértelmű állítás egy olyan teológus részéről, aki élete nagy részét a keresztény igehirdetés tartalmának és a szentségek megvilágításának szentelte.

Az enciklika második része több kisebb remekművet tartalmaz. Remekműve eleve az, ahogyan az igehirdetés, a szentségek és a szeretetszolgálat szerves összetartozását ecseteli. De ugyanilyen remekművé állnak össze azok a mondatok, amelyek az Egyház és az állam kapcsolatát elemzik, elsősorban az igazságosság szempontjából.

Ha az állam nem igazságos, nem több „rablóbandánál”, idézi XVI. Be-

nedek Szent Ágostont, akit kiválóan ismert, s a szeretet szolgálatával összefüggésben főként arról értekezik, hogy mivel az „érdek és a hatalom megvakítják az ésszt”, mivel „etikai vakságot” okoznak, fontos, hogy a kereszténység megszabadítsa a hatalomból fakadó vakságtól az állami ésszt, segítve abban, hogy az igazságosságot szolgálva a szeretetet tudja szolgálni. Az enciklika kis államelméleti remekműve szerint „nem mindent szabályozó és uraló államra van szükség”, hanem olyanra, amely elismeri az alulról induló kezdeményezéseket, „melyek összekapcsolják a spontaneitást a segítségre szoruló emberekhez való közelséggel”.

Jól látható ezekben a szakaszokban, hogy Joseph Ratzinger egész életében fontos kihívásnak tartotta a marxizmust, amelyet téves megoldásnak tartott az ember nyomorúságára. Nyilván nem véletlen, hogy Luigi Giussani is azért becsülte oly nagyra, mert mozgalmával a hatvanas évek végén az olasz fiatalságban eluralkodó marxizmusra kívánt választ adni. Ugyanakkor a *Deus caritas est* szerzője annak is tudatában van, hogy korábban „az Egyház képviselői lassan vették észre” a társadalmi igazságosság újfajta kérdését, s a szeretetszolgálat intézményes formájának, dimenzióinak és végzőinek bemutatásával ennek a korábban tapasztalt egyházi fáziskésésnek kívánja elejét venni.

XVI. Benedek azonban minden politikai és államelméleti érdeklődése ellenére az enciklika második részében is megmarad teológusnak. Ezt igazolja a harmadik kis remekműszerű betét, amely arról szól, hogy a szeretet önmagában hordja a célját, azaz nem lehet eszköz semmi más érdekében.

Ezért állíthatja, hogy Isten pontosan akkor van jelen, amikor az ember semmi mást nem tesz, csak szeret, s ezért a tisztaság önzetlen szeretet a legjobb tanúság Isten mellett. Nem az Istenről beszélő szavak, hanem a szeretet a legjobb „védelme” mind Istennek, mind az embernek.

A körlevél vége a szeretet, a hit és a remény összetartozását is megemlíti – ezzel pedig már előremutat a *Spe salvi* kezdetű enciklikára, amelyet szűk két évvel később, 2007 novemberében adott ki Benedek pápa.

**Görföl Tibor**  
egyetemi tanár  
Fotó: Vatican News

XVI. Benedek bizonyára nem véletlenül kapta a *teológus pápa* elnevezést. Könyveiből, írásaiból ismertük és ismerjük egyedülálló teológiai munkásságát. Nem véletlen, hogy ő lett a Hittani Kongregáció prefektusa. Milyen nagyszerű élmény volt számomra élőben meg tapasztalni a teológiáját, amit átadott nekünk!

A személyességét is meg kell említenem. A heti munkánk minden reggel szentmisével kezdődött. S amikor ő is velünk koncelebrált, észrevettem, hogy milyen figyelmesen szemléli a görögkatolikus miseruhámat, már az öltözködéstől kezdve. Nekem ugyan nem mondta azt, amit egyszer Szilárd püspök úrnak: „Die byzantinische Kirche in ihrem vollen Glanz!” („A Bizánci Egyház teljes pompájában!”), de látszott rajta, hogy mennyire értékeli. A szertartás folyamán is többször rám nézett, szemkontaktusban voltunk. Érdekes módon ez megmaradt a későbbiekben is: amikor már pápaként fogadott bennünket – szokás szerint – a heti munkánk végén, mindig



észrevettem, hogy a kihallgatáson gyakran rám néz. Pedig itt már nem liturgikus ruha volt rajtam. Igaz, a bizottságnak egyedüli görögkatolikus tagja voltam. Amikor a pápai magánkápolnában miséztünk együtt, ugyan-

ezt tapasztaltam: többször rám nézett, figyelt. Az egyházmagánról pedig csak az a tény, hogy részt vehettem XVI. Benedek pápa beiktatási szentmiséjén is a

Abban a szerencsében részesültem, hogy részt vehettem XVI. Benedek pápa beiktatási szentmiséjén is a

Szent Péter téren. Valójában ez – ahogy ő nevezte – a „péterei szolgálat” kezdetét jelentette számára. Ekkor hallottam őt pápaként először élőben megszólalni, s mely nyomot hagyott bennem mondanivalójának kettős gondolata. Felhívta a figyelmet arra, hogy az Egyház életében mennyire fontos a relativizmus és a szubjektívizmus veszélyének elkerülése. Ez aztán végigkísérte egész pápaságát.

A pápával való személyes találkozások közül egyet szeretnék kiemelni. A néhány mondatos, egy-két perces, kézfogással és gyűrűcsókkal kísért találkozások alkalmával mondtam neki, hogy a Magyar Görögkatolikus Egyház tagjai (a kispapokkal együtt, akiknek rektora voltam) imádkoznak érte. S az emlékezetes eset alkalmával kértem, hogy imádkozzon a hazámért, mert nagy szüksége van rá. Majd a földbe gyökerezett a lábam, amikor azt válaszolta, hogy igen, megteszi, mert most lesz az 1956-os forradalom évfordulója. Ezt nem a titkára súgta neki! Igen! Ilyen hatalmas tudása, ilyen világszemlélete volt!

Visszatérek emlékezőm elejére. Amikor azt a bizonyos autogramot kértem Ratzinger bíboros úrtól a könyvbe, roppant készségesnek mutatkozott. Kissé bátortalanul léptem oda hozzá, főleg azt látva, hogy senki más nem tesz olyat, hogy aláírást kérne tőle. Már nyúlt is a mindig nála lévő fekete táskájába, vett elő a tollát az íráshoz. S hogy zavarba ne jöjjön, eleje tartottam a kitűzőmet, amelyen a nevem szerepelt, tudván azt, hogy – bár többször hallhatta – nem egyszerű leírni. Hálásan pillantott rám a sanda mosolyával, s már betűzte is nevemet az autogramhoz. Jómagam pedig hálásan köszönöm neki ezt az ajándékot.

Aztán a nyugdíjas pápa még ezt is felül tudta múlni. Ugyanis még karácsony előtt megkaptam tőle az ajándékát, a személyesen nekem dedikált liturgikai könyvét. Egy jó hónappal a halála előtt, 2022. november 22-én írta alá és küldte el az áldásával együtt. Szilveszterkor pedig a menyeyi Atyához költözött. Így most már odafentről kérhetem az áldását...



# Van, aki a mosolyával segít

## Hittanszakkör a Salkaházi Sára Katolikus Iskolában

*Még a múlt év decemberében hittanszakkörre voltunk hivatalosak a budapesti Salkaházi Sára Katolikus Iskolába, amely többcélú, összetett köznevelési intézmény: általános iskola, szakképző iskola, szakiskola, készségfejlesztő iskola és fejlesztő nevelés-oktatást végző iskola. A foglalkozás előtti percekben elhelyezkedtünk a tanteremben, megpróbáltunk „észrevétlenek maradni”, majd átadtuk magunkat a felemelő élménynek, amelynek részesei lehettünk.*

A gyerekek karácsonyi pásztorjátékot próbálnak, különleges az alkalom és különlegesek a körülmények is. A teremben halk zene szól. Egy asztalnál néhányan rajzolnak, mások babzsákokon pihennek. Ép intellektusú harmadikosok, sajátos nevelési igényű (SNI) általános iskolások és értelmileg akadályozott gyerekek vannak itt együtt. Akad közöttük olyan, aki beszélni sem tud, olyan is, aki nem képes felállni a székből, de a foglalkozásban mindenki részt vesz, akkor is, ha csak a szemével követi a történéseket. Az arcokon ott a mosoly, a derű, a szemekben a csillogás.

Egy évvel ezelőtt indult a hittanszakkör. Vezetője nagyon elkötelezett. „Úgy foglalkozom a gyerekekkel, mint a sajátjaimmal” – mondja Gréczi Cecília hitoktató. A szakkörre bárki jöhet ebből a sokféle gyermeket nevelő iskolából. Az alsósok mellett középiskolás korú nagyok is vannak itt, sőt, egy fiatal, aki most az egyik pásztor szerepét játssza, húszéves, ő a szakiskolában tanul. A szakkör imával kezdődik, a tanulók felállva, kezüket összekulcsolva mondják az imát, majd énekkel folytatják. A foglalkozás mindig élménydús. Sok az ének, a mozgás, emellett rajzolnak, mesélnek is. A tanár számára két dolog fontos igazán. Az egyik, hogy a gyerekek átérizzék, mit jelent, hogy Isten szereti őket, a másik, hogy barátkozzanak, közösséghez tartozzanak.

Gréczi Cecília nagy lendülettel vágott bele a hatvanszerplős pásztorjáték betanításába. A gyerekek táncolnak, énekelnek, szavalnak. Készülnek az angyal- és pásztorjelmezek. A varrónők a ruhákon dolgoznak, a kollégák a gyerekekkel kartonból bárányokat formáznak. A tanár a hófehér ruhákról, az arany palástról mesél nekik, s a gyerekek arcáról leolvasható, szinte már látják magukat fehérben, fejükön a glóriával. A játékba, ahogy a foglalkozásokba általában, mindenki azt teszi bele, amire képes. Van, aki csak egy mosolyt tud adni és egyetlen mondatot mond, egy másik gyerek csak vonalat tud húzni a lapra, egy harmadiknak a keze munkája nyomán szép arc jelenik meg a papíron. „A különböző képességű diákok meghatározó módon segítik egymást. A sokrétűségnek köszönhetően a hátrányos helyzetű gyerekek is ki tudnak tűnni, ők is meg tudják mutatni az iskolai oktatásban háttérbe szoruló képességeiket. Örömmel és lelkesen vesznek részt a foglalkozáson. Fogékonyak a titokra, az isteni misztériumra. A hitoktatás egy új területet nyit ebben az elfogadást gyakorlattá tevő iskolában. Szabadságot ad a

gyerekeknek, mert nem azt nézik, mire nem képesek. Egymás erejéből táplálkoznak, és megerősödnek” – mondja a tanár könnyekkel a szemében.

A Salkaházi Sára Katolikus Iskola valóban befogadó, elfogadó iskola. Együtt tanulnak, élnek itt ép intellektusú, sajátos nevelési igényű, a tanulásban és értelmileg akadályozott, illetve mozgásukban korlátozott tanulók – mutatja be az intézményt Zádoryné Leiner Erika igazgató.

Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye 2016-ban vette fenntartásába az iskolát, amely ekkor már több mint hatvan éve gyógypedagógiai



intézményként működött. Jelenleg 247 tanuló jár ide 28 osztályba, a kollégák két telephelyen végzik oktató-nevelő munkájukat. A tantermek mellett szaktantermek, tanműhelyek (tankonyha, tanbolt, tankert, asztalosműhely, varrás-szövés terem) is rendelkezésre állnak. „Valamennyi képzésünkhöz adottak a tárgyi feltételek” – mondja az igazgató, miközben körbevezet az iskolában.

A Salkaházi Sára Katolikus Iskolában sokféle szakfeladatot látnak el. Általános és középfokú oktatást nyújtanak ép és speciális igényű gyerekeknek. A tanulók között vannak enyhe, közép súlyos fogyatékossgal élő és halmozottan sérült gyerekek is, sokan hátrányos szociális helyzetből érkeztek.

Az igazgató dicséri a fenntartó támogató hozzáállását, amelynek köszönhetően folyamatosan javulnak az iskolában a működési feltételek, és lehetőség nyílik speciális terápiák bevezetésére.

Az ép intellektusú gyerekek általános iskolai képzését felmenő rendszerrel az egyházi fenntartásba vétellel indították el. „A főegyházmegye fontosnak tartotta, hogy a kerületben legyen olyan iskola, amely biztosítja a vallásgyakorlás lehetőségét. Adta magát az együttműködés, hiszen közvetlen szomszédunk a Bol-



dog Salkaházi Sára-templom” – magyarázza az igazgató.

Az iskola meghatározó jellemzője az integráció. „Fő nevelési elvünk a másság elfogadása és egymás segítése. Minden tevékenységet, ami nem tanóra, közösen végzünk. Közös az udvar, az ebédlő. Nem mutogatunk egymásra. Sok az olyan alkalom, például a projektet, a jeles napokra szervezett programok, az ünnepek, amikor közös feladatokat kapnak a gyerekek. Testvér-osztályokat alakítottunk ki, az ép tanulók segítik a sérült gyerekeket” – hangsúlyozza az igazgató. Nagy szükség van az érzékenyítésre, mert mint mondja, a magyar társadalom



még gyerekcipőben jár a más-ság elfogadásában. „Sok esetben félnek a szülők attól, hogy egy többcélú intézménybe járjon a gyerekük, előfordul, hogy »fogyatékos iskolának« neveznek minket, van egyfajta megbélyegzés. De szép eredményeket értünk el. Nő a létszám az ép intellektusú gyerekek osztályaiban, s mi kitartóan dolgozunk azért, hogy bebizonyítsuk, igenis lehet közösen, egymást elfogadva élni és jó teljesítményeket elérni.”

Az osztályok a speciális neveléssel és az integrációval összefüggésben többnyire kis létszámúak. A szegregált osztályokban 6–13 gyerekkel dolgoznak, a többségi osztályok-

a besorolásának megfelelő oktatásban részesül. Szerencsés, hogy ehhez megvannak az adottságaink, a feladatellátáshoz szükséges pedagógusaink. Részben persze mi is küzdünk pedagógushiánnyal” – mutatja be a helyzetüket.

A kis létszámnak köszönhetően családias a légkör és megvalósítható az integráció. „Mi együtt élünk, még akkor is, ha mindenki a maga termében végzi a feladatát. A gyerekeket jól ismerjük, a keresztnévükön tudjuk szólítani, ők is ismerősként viselkednek velünk. Megvan az iskolában a személyesség, tudunk figyelni egymásra. Nagy számban járnak hozzánk szociálisan hátrá-

nyos helyzetű tanulók, akiknek sokszor mi vagyunk az anyukái, a tanácsadói. Nálunk biztonságban érzik magukat, nyugodt a légkör. Persze itt is előfordulnak konfliktusok, de az odafigyelés lehetővé teszi, hogy már a feszültség keletkezésekor kezeljük a helyzetet. A szülők az iskolaválasztás során figyelembe veszik mindezt. Egyébként szoros velük az együttműködés. Nemcsak szülői értekezleten találkozunk, szükség esetén akár napi szintű a kapcsolattartás.”

A Salkaháziban az alapoktatás mellett tanpapi és fejlesztő foglalkozásokat is nyújtanak. A szakmai képzés négy szakmaterületet ölel fel: faipar, kereskedelem, vendéglátás és mezőgazdaság. Másodszakra megszerzésére is lehetőséget biztosítanak. Az SNI tanulók számára a nyújtott képzési idővel megalapozható a szakmai tudás. A középsúlyos értelmi fogyatékos tanulók 25 éves korukig és még további két évig maradhatnak az intézményben. Esetükben szakmai modulok oktatásáról van szó. A kétéves képzési időben két-három modulból összeállított program szerint tanulnak. Van például textil- és fonalmentő modul, ami a palántaneveléssel, vagy háztartástan, ami a konyhai kisegítővel párosul. A modulok a napi élethez szükséges készségeket tanítják, és szakmák alapműveleteinek elsajátítását teszik lehetővé. A fiatalok erről végül bizonyítványt is kapnak, ami esélyt jelent számukra az elhelyezkedéshez. Ám az iskolából kikerülve így is nehéz a helyzetük. „A legnagyobb gondot az jelenti számukra, hogy alig találnak általuk elvégezhető munkát, nincsenek olyan intézmények, ahol az életüket folytatni tudják” – mondja végül az igazgató.

Szöveg és kép:  
Trautwein Éva



# Hiszek a törődés erejében

Barlay Bencével, a Budai Ciszterci Szent Imre Gimnázium igazgatójával beszélgettünk

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ember 4-8 éven keresztül hathat gyerekekre, közösséget formálhat, felkészítheti őket a nagybetűs életre – ennél szebb küldetést nehezen tudok elképzelni. Ugyanakkor ez egy olyan foglalkozás, ahol az ember két végén égeti a gyertyát. Ha valaki jól végzi ezt a munkát, akkor a teljes személyiségét beleadja. Az évek előrehaladtával így szükségképpen erodálódik, nem véletlen, hogy a negyvenes-ötvenes éveiket taposó tanárok közül sokan hagyják el a pályát kiegészítés, megfáradás miatt. A Szent Imrében a kollégákkal odafigyelünk és vigyázunk egymásra. Százharman vagyunk munkatársak, ezen belül nyolcvanketten tanárok. Olyan mentalitással működünk, hogy jó legyen ide nap mint nap bejárni. Az igazgatói iroda ajtaja mindig nyitva áll, ritka az a pillanat, amikor be kell csukni. Megtisztelnek a szülők, a kollégák és a gyerekek a problémáikkal, a kérdéseikkel, van, hogy tanácsot kérnek. Érzik, hogy itt törődnek, foglalkoznak velük. Több pénzt mi sem tudunk adni a pedagógusainknak, mint máshol, de több figyelmet igen. Minden tévhit ellenére az egyházi iskolai tanárok ugyanannyit keresnek, mint az állami fenntartású intézményekben dolgozók. A személyes törődésből nem lehet egzisztenciát építeni, de a kollégáim visszajelzései alapján ez mégis sokat számít.

– A kamaszok sokszor flegmák, de rajongani is tudnak. Mit kapnak tőlük?

– Sokan mondják, hogy a tanári lét nem az azonnali sikerek hivatása. Csak évekkel később, a gyerekek iskolai tanulmányainak befejezése után bizonyosodik be, hogy jól dolgoztunk-e, vagy sem. Aki fiatalok között él, az jól tudja, sokszor vannak olyan percek, amelyek mosolyt csálnak az arcára. Sikert élünk meg, amikor azt látjuk, hogy egy közösség szépen formálódik. És ott vannak a tanulmányi eredmények, a versenyek, azok a spirituális alkalmak, amelyekre nagy hangsúlyt helyezünk. Második éve működik nálunk a jezsuitáktól ellesett Parázs csoport, amelynek gimnazista tagjai örömdetes hitéleti megújulást hoztak az iskolába.

– Miben nyilvánul meg ez?

– A miskolci jezsuita gimnáziumban régóta hagyomány, hogy a gyerekeket bevonják a lelki alkalmak szervezésébe, például adventkor vagy nagyböjtben. A kortársaiknak ők tartanak foglalkozásokat. Elek László jezsuita atya vezetésével mi is tanuljuk ezt. Parázs csoportunk létszáma ötven fölötti. A nagyböjti és az adventi lelkipályakiraton ezek a 15-18 éves fiatalok, akik módszertant, ötleteket, feladat típusokat tanultak, az osztályokban levezettek egy komplett délelőtti foglalkozást, ami katartikus élményt jelentett nekünk, tanároknak is. Ennek hatására felpeszdlült



az imaélet: a szünetekben tanárok, diákok betérnek a kápolnába, ahol tanulók vezetik az imádságokat. Szükségünk volt erre, hiszen mi is küzdünk azzal, hogy a fiatalok lázadnak, és csökken köztük a hitüket gyakorlók száma. A Mathias Corvinus Collegium végzett egy elszomorító eredménnyel járó kutatást, amelyből kiderült, az egyházi iskolák számának növekedése dacára az elmúlt tíz évben folyamatosan csökkent a magukat hívó, gyakorló katolikusnak tartó fiatalok aránya. A Parázs visszaadta a reményünket, hogy fiataljaink között is munkálkodik a Szentlélek.

– Hogyan alakult a tanári pályája?

– A harminc évet két katolikus intézményben töltöttem. Egykori tanárom, Párdányi Miklós felesége meghívott a Don Bosco Katolikus Általános Iskolába. Ez nagyon szép tizenhat év volt az életemben, itt tanultam meg a mesterség csínját-bínját. Rendkívül jó, kreatív alkotócsapat volt a tanári kar. Közben német szakos tanár is lettem, és háromszor voltam osztályfőnök. A német nyelv elkötelezettjévé váltam, pont akkor, amikor kezdett leáldozni a német nyelvtudás iránti igény. A Don Boscóban sikerült ezt a trendet megfordítani, és a németet kedvelt nyelvvé tenni. Aktív volt az osztályfőnöki életem, kirándulásokon, kerékpártúrákon jártuk be az országot. A feleségemet is a Don Boscónak köszönhetem: egy ifjú egyetemista lány tért be egyszer tanítási gyakorlatra, s ebből szerelem szövődött, aztán pedig házasság lett.

– Hogyan került a ciszterci gimnáziumba?

– 2009-ben, a tanév végén felhívott Párdányi Miklós igazgató úr a Szent Imréből. Mondta, hogy szüksége lenne osztályfőnökre, német munkaközösség-vezetőre és földrajz-történelem szakos tanárra, hétfőre adjak választ... Korábban megfogadtam, hogy osztályfőnökséget nem hagyok félbe, s ehhez addig tartottam is magam. Egy hatodikos osztályom volt akkor, de

tudtam, ha nemet mondok, a Szent Imrébe legközelebb már nem fognak hívni. Továbbá volt bennem kíváncsiság is, szerettem volna látni, hová fut ki, amit megalapozok az általános iskolai nyelvtanítással, és vágytam arra is, hogy érett-ségiztethessek. Hétfőn így végül igent mondtam, de ezt nagy vívódás előzte meg, hiszen a baráti kapcsolataim java része is a Don Boscóhoz kötött, több bérmagyerekem lett onnan.

Néhány év alatt aztán a Szent Imrében is sikerült vizs-zatornázni a német nyelv presztízst. Egy olyan osztályt vettem át, amelynek a népszerű osztályfőnöke külföldre távozott. Nehéz váltás volt ez a gyerekeknek, és akkor még nem tudtam, hogy nem én fogom végigvinni őket. Amikor nyolcadikosok voltak, 2012-ben igazgató lettem. Párdányi Miklós ekkor említette, hogy amikor a Szent Imrébe hívtam, már az utódját kereste. Jó, hogy ezt nem mondta korábban. Szerettem tanítani és osztályfőnök lenni, nagy dilemmát jelentett, hogy egy patinás, nagy múltú intézmény vezetését el merjem-e vállalni. Volt egy évünk, amikor megálmodhattuk, milyen legyen a jövő Szent Imre Gimnáziuma, hiszen rengeteget változott az elmúlt időben az oktatás, a módszertan. A mai Szent Imré-s gyerekeket 38 fős osztályokban, teljes tanórákon lekötni nehéz, de szép vállalkozás.

– Milyennek álmódta meg a jövő gimnáziumát?

– Egy olyan helynek képzeljük el a Szent Imrét, ahol rengeteg lehetőséget igyekszünk nyújtani a gyerekeknek. Hiszünk, hogy mindenki-ben van valamilyen talentum, de nem biztos, hogy az tantárgyi stúdiumhoz köthető. A saját fiamat szoktam példaként említeni, aki a diákkamarai élet keretében itt kezdett programok szervezésével, rendezésével foglalkozni, s később ez hivatássá érlelődött benne. Nem felejttem el, amikor tizenhat évesen teaházat működtettek.

A Szent Imre délutánonként olyan, mint egy szabadidőközpont. 30-40 szakkörünk

van a modellezéstől az újságíráson át a diákszínjátszó körökig, ezeket mind kollégák tartják. Áldott tehetségű tan-testület adatott meg itt, a pedagógusaink a tanórákon túl is rengeteget tesznek a gyerekekért. Nyáron minden osztálynak tábora van, évközben egymást érik a különböző foglalkozások. Olyan kollégáim vannak, akik hajnalban elmennek a vágóhídra sertéstü-dőért és -szívért, hogy boncolni tudjanak a tanórán. A könyvtárosaink csütörtökönként versenyeket szerveznek, észrevétlenül lopva be a gyerekek lelkébe a kutatás iránti vágyat, a könyvek szeretetét. Van egy nagyon sikeres prezen-tációs csapatversenyünk is a diáka-kadémián, hiszen a fiatalok most már jobban szeretnek csapatban dolgozni, mint egyénileg. Olyan ötleteket, kezdeményezéseket is felka-rolunk, amikre mások esetleg azt mondanák, hogy felejtük el. Ha azzal jön egy gyerek, hogy szeretne európai parla-mentesdit játszani, pulóvert tervezni vagy fagyizót működtetni, akkor mindenképpen megvizsgáljuk, tudunk-e erre lehetőséget teremteni. Tavasztól őszig így hát fagyizónk is van. Ehhez a diákok kiváltják az egészségügyi kis-könyvet, a havi elszámolással pedig észrevétlenül megta-nulnak egyfajta pénzügyi szemléletet, sőt, a munkához kapcsolódóan ételegészség-ügyi ismeretekre is szert tesz-nek. Ez a rengeteg lehetőség segít, hogy szépen kialakul-hasson, kinek mi az útja.

– Az intellektuális képességek fejlesztése mellett milyen lelkületre nevelik a diákokat?

– A gyerekek szemét rányitjuk arra, hogy kivételezett helyzetben vannak, és ez együtt jár az elesettek iránti felelősséggel. A kötelező közösségi szolgálat még nem létezett, amikor nálunk már működött a Szent Erzsébet Szeretetszolgálat. Nem engedünk akármilyen szolgálatot végezni, csak az iskola által támogatott helyekre mehet-nek a gimnazistáink. Hiszünk abban, hogy ezek a progra-mok teszik őket felelős keresz-tény gondolkodású fiatalok-

ká. Fontos küldetésünk, hogy érzékenyítsük őket a társadal-mi felelősségvállalásra. Szívet melengető érzés, amikor Szent Imré-s gyerekek roma fiatalokat korrepetálnak kitar-tóan egy tanéven keresztül, vagy amikor hajléktalanok gondozásában vesznek részt. Több hivatás született már ezekből a szolgálatokból.

– Ön milyen problémákkal találkozik a pedagógustársadalomban?

– Járom az országot a kele-titől a nyugati végekig tanár-minősítések, tanfelügyelet kapcsán. Vannak tények, ami-ket nem lehet vitatni. Megle-hetősen öregedő a tanári tár-sadalom, amit a fővárosban is tapasztalunk. Az is tény, hogy bizonyos hiányszakokra már lasszóval sem lehet embert fogni. A tanárhány most már nemcsak a természettudomá-nyos tárgyakat érinti, hanem a nyelveket és az informatikát is. A tanárképző szakokra mi-nimális a jelentkezés, és az el-múlt tíz évben évről évre csökkent. A bizonytalan egz-isztenciát, a megbecsülés hi-ányát is meg kell említenünk. Ott van továbbá a tananyag, az alaptanterv kérdése. Ezek mind olyan problémák, ame-lyekkel komplex stratégiai szemlélettel kellene foglalkoz-ni, és ez most fájóan hiányzik.

Híve vagyok a csapatmun-kának, a közös alkotásnak, és bízom abban, hogy eljön az idő, amikor a tanári társada-lom, a szakma képviselőit meghallgatva elkezdődik egy

”  
Megtisztelnek  
a szülők, a kollégák  
és a gyerekek  
a problémáikkal,  
a kérdéseikkel,  
van, hogy tanácsot  
kérnek.  
Érzik, hogy  
itt törődnek, foglalkoz-  
nak velük

alkotófolyamat, amely kiveze-ti a közoktatás ügyét ebből a mély gödörből. Ellenkező esetben nem kell sokat várni arra, hogy akár a Szent Imre Gimnáziumban azt kelljen mondani a szülőknek, hogy bizonyos tantárgyakhoz nem tudunk szaktanárokat biztosí-tani. Soha nem érkezett még hozzánk annyi átvételi kére-lelem más iskolák diákjaitól, mint az elmúlt három hónap-ban; a számuk százas nagy-ságrendre tehető. Az indokok között a legfontosabb, hogy a felsőbb évfolyamokba járó gyerekeknek érettségi tantár-gyakból sincs már szaktaná-ruk. Botorság lenne azt mon-dani, hogy ez a probléma csak a nehéz helyzetben lévő or-szágrészekben merül fel. Jelen van a jó nevű fővárosi gimná-ziumokban is.

Próbáljuk tartani a lelket a kollégáinkban. Korábban mi-

nimális volt a tantestületek-ben a fluktuáció, de ez most már nálunk is változott. Főleg fiatal tanárok jutnak el odáig néhány év után, hogy nem lát-ják a kiutat. Nagy a leterhelés, magasak az óraszámok. Ta-nárházasságban élek. A fele-ségem heti 24-25 órában tanít, és ehhez hozzájönnek még a helyettesítések. Én a Szent Im-rében lehetőleg nem engedem a tanári óraszámokat heti 22 fölé. Látom, milyen sokat je-lent néhány tanóra különbség is. Az európai statisztikákban a magyar óraszámok nagyon magasnak számítanak. Ná-lunk, a Szent Imrében ráadá-sul magasak az osztálylét-számok, 36-39 fősek. Egy bon-tott óra 21 gyerekkel nálunk olyan, mint máshol egy teljes osztálynak tartott tanóra. Ma jóval nehezebb ennyi gyerek-kel foglalkozni, mint tizenöt évvel ezelőtt.

– A diákok helyzetét hogyan látja?

– Az Élenjáró Gimnáziumok Igazgatóinak Grémiuma (ÉGIG) találkozóin havonta konzultálunk igazgató kollé-gáimmal az ország 15 kiváló gimnáziumából. Nyilvánvaló, hogy országos szinten a diákok a lábukkal is szavaznak, és tüntetnek. Van olyan iskola, ahol a diákok jóval több mint harmada érettségi után kül-földön folytatja a tanulmánya-it. Micsoda exodus ez, hogy vezetésre hivatott, tehetséges fiatalok mennek el nagy számban az országból? Ná-lunk még viszonylag jó a helyzet, a tanulóinknak csak egy-két százaléka távozik kül-földre. Törekszünk arra, hogy állami finanszírozású képzé-sekhez segítsük hozzá a gye-rekeket. Ehhez nagyon magas felvételi pontszámokat kell tudni elérni, magas színvona-lú oktatásra van szükség. Sze-rencsére kevés az olyan diá-kunk, aki önköltséges képzés-re jut be. Ez segít itthon tartani őket. De nálunk is évről évre mindig eggyel több a kifelé kacintó diák. Az a küldeté-sünk, hogy keresztény menta-litással ennek a hazának ne-veljünk felelősséget vállaló, értelmiségi fiatalokat.

– Véleménye szerint mi az, amit már rövid távon feltétle-nül meg kellene oldani ah-hoz, hogy működőképes ma-radhasson a rendszer?

– A tanárok bérezésén vál-toztatni kell. Egy igazgatónak nem öröm, ha azt látja, hogy a legtehetségesebb tanárai másodállásban dolgoznak azért, hogy megmaradhassanak a pályán, és el tudják tartani a családjukat. A terheléscsök-kentés (tanároknál, diákoknál egyaránt) és az adminisztráci-ós feladatok mérséklése is sür-gető. Úgy gondolom, a leg-fontosabb a partnerség és az emberszámba vétel, hiszek ezek erejében. Az emberi szó-nak, a törődésnek katartikus hatása van, ezt éljük meg min-dennap a kollégáimmal. Miért ne működhetne ez országos szinten is?

Vámossy Erzsébet  
Fotó: Merényi Zita



IMAÓRA

**Kútvolgyi Szűz Mária-engesztelőkápolna:** engesztelő virasztás hazánk lelki megújulásáért minden csütörtökön 20 órától pénteken 5 óráig az Oltárszentség előtt. 22 órakor szentmise. Cím: Budapest XII., Galgóczy u. 49. (BKK: a Széll Kálmán térről a 128-as busszal a végállomásig, a Regőczy István térig.)

**Az Örökimádás-templom** (Budapest IX., Üllői út 75–77.) szentségimádási rendje: hétköznap 8 órától 18 óráig, vasárnap 12 órától 18 óráig. Minden csütörtökön a 17 órakor kezdődő imaórán, majd az azt követő szentmisén előre felvett miseszándékokért imádkoznak. Minden hónap első csütörtökén Erdő Péter bíboros celebrálásával papi és szerzetesi hivatásokért, a másodikon a templom karitászcsoportjának szándékára, a harmadikon az imaladába elhelyezett szándékokért imádkoznak.

**A Szent István-bazilika Mária-kápolnájában** (Budapest V., Szent István tér 1.) égi kérésre, huszonhat éve minden csütörtökön 20 órától péntek reggel 5 óráig engesztelő imavirasztást tartunk Magyarországon, a magyarság lelki megújulásáért. 21 órakor mindig más atya mutat be szentmisét a két legszentebb Szív szándékára. Mindenkit szeretettel várunk! Imádkozzunk együtt!

**Elsőpénteki missziós konferenciabeszédek** a magyar családokhoz a városmajori Jézus Szíve-templomban (Budapest XII., Csaba utca 5.). A 18 órakor kezdődő szentmisék után a kistemplomban beszélgetés az elhangzott homíliáról. Mindenkit szeretettel várnak. Bővebb információ: <https://www.varosmajoriplebania.hu/>

**Elváltkért és egyedül maradtakért** mutatnak be szentmisét minden hónap első keddjén 17 órakor a budapest-belvárosi Nagyboldogasszony-főplébánia-templomban (Budapest V., Március 15. tér 2.). A szentmise után tematikus beszélgetésre hívják a résztvevőket.

LELKIGYAKORLAT

**A Szent Gellért Lelkigyakorlatos Házban** (Leányfalu, Móricz Zsigmond út 141.): március 1-jén 18 órától 3-án 13 óráig Kovács Cs. Albert atya lelkigyakorlata: „Az Isteni Irgalmasság”. Március 16-án 18 órától 19-én 13 óráig Dr. Gál Péter atya lelkigyakorlata: „A gyógyító és szabadtó Jézus”. Elérhetőség: 06/26-383-212, 06/30-466-0749

**Bánatszelídítő.** A halál közelségével és a gyász fájdalmának terhével küzdőknek, valamint a mindennapi veszteségeinken való továbblépéshez szeretnénk segítséget nyújtani sors társ csoportjainkban. Találkozás a Pasaréti Közösségi Ház (Budapest II. kerület, Pasaréti út 102.) első emeleti termében kéthetente szerda délelőtt 10 órától 11.30-ig, a Szent Anna Plébánia (Budapest I. kerület, Aranyhal u. 1., a Batthyány téren, a templom mögött) alsó hittantermében pedig kéthetente szerda esteként 18 órától 19.30-ig. Időpontok: 2023. január 4., 18.; február 1., 15.; március 1., 22. (!); április 12., 26.; május 10., 24. Az együttléteket – segítő sors társakkal – Tegzes Katalin SA nővér vezeti.

**„Minden vég egy új kezdet”** címmel lelki napok a Szív Lelkiségi Központban (Tahi, Villator 7–9. T.: 06/26-387-162). Szeretettel hívunk és várunk megfontolásra és elcsendesedésre mindenkit, akit megszorított a gyász, megbénít a veszteség. Időpont: 2023. április 14., péntek 14 órától április 16., vasárnap 14 óráig. Előzetes jelentkezés szükséges a programvezetőnél, Tegzes Katalinnál: [tegzesk@hotmail.com](mailto:tegzesk@hotmail.com), 06/30-462-9272. Hozza magával személyes holmiját, törölközőt, és jelezze, ha diétát kér! Megközelítés: Volánbusz, Tahi – Hídfő mh., a Bartók Béla úton felfelé.

HITÉLETI CSOPORT KÁRPÁTALJAIÁKNAK

**A Kárpátaljáról érkezett katolikus hívek számára** hitéleti csoport alakul a budapest-pasaréti Pádai Szent Antal Plébánián (Budapest II., Pasaréti út 137. A hittantermet a templom jobb oldalán lévő porta felől lehet megközelíteni). A cél az, hogy a csoport segítsen az új életkörülmények között megtalálni az Egyházhoz tartozás erősebb szálait, és tagjai egymásnak is támaszt nyújthassanak jelenlegi életkörülményeik hittel való megélésében. A csoportot Lengyel Donát ferences atya vezeti, aki maga is majd egy évtizeden át volt a nagyszőlősi ferences misszió tagja. Időpont: minden hónap 4. csütörtökén, 19.30 órától. A jelentkezéseket a [pasapleb@gmail.com](mailto:pasapleb@gmail.com) címen várják.

JÓTÉKONYSÁGI EST

**„Ferences jótékonyági estek”** sorozatát több mint tíz esztendővel ezelőtt indította el a Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány. Ennek keretében 2023. január 18-án 19.30-kor a Zeneakadémia Nagytermében (Budapest VI., Liszt Ferenc tér 8.) Hegedűs Endre zongoraművész és közreműködő társai adnak koncertet, amelynek bevételét a rend fenntartásában működő gyöngyösi Autista Segítő Központ támogatására fordítjuk. A nemes ügy mellé álló művészek az est folyamán Beethoven, Chopin, Schubert és Schumann műveit adják elő, felejthetetlen zenei élményt nyújtva a közönségnek. További információ: [forras@ferencesek.hu](mailto:forras@ferencesek.hu); [www.hegedusendre.hu](http://www.hegedusendre.hu)

MEGHÍVÓ

**A doni áttörés 80. évfordulója alkalmából** szentmisét mutatnak be Újpesten a II. világháborúban elesett magyar hős katonáért, és külön megemlítve egy újpesti orvosért, dr. Bernolák Béláért 2023. január 14-én, szombaton, 18 órakor az Egek Királynéja-templomban (Budapest IV., Szent István tér). A misét Berta Tibor tábori püspök, dandártábornok celebrálja. A szentmise után az akkori újpesti orvosi helyszétről tart előadást dr. Hollósi Antal főorvos, valamint Don-kanyari utazásáról Bernolák Béla unokája. Levetítik az „Egy újpesti orvos nyomában” című filmet. Az estet beszélgetés és agapé zárja.

**Emlőbetegek Szent Agáta-miséje** az óbudai főplébánia-templomban (az Árpád híd budai hídfőjénél) 2023. január 28-án, szombaton, 18 órától. Ünnepi mise keretében köszöntjük Szent Agátát, az emlőbetegek védőszentjét az óbudai főplébánia, a Curate Infirmos Orvoscsovésség és a Magyar Rákellenes Liga szervezésében. Főcelebráns: Tercsi Zoltán protonotárius kanonok. Közreműködik a Lorem Ipsum Kvartett Ress Tamás vezetésével és a sárszentagotai Csillagfürt Nyugdíjas Klub énekkara Sashalmi Györgyné vezetésével. Elhangzik: Antonio Lotti A-dúr miséje, valamint Szokolay, Bárdos és Rapicavoli művei. Minden érintettet és érdeklődőt szeretettel várunk. Imádkozzunk együtt az emlőbetegek gyógyulásáért!

ZENEI PÁLYÁZAT

**„In terra pax” címmel zenei pályázatot hirdet a Veszprémi Főegyházmegye.** A Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával 2023. szeptember 28. és október 1. között, Szent Mihály napjához kapcsolódóan katolikus ifjúsági kórustalálkozót rendeznek, a Pueri Cantores Nemzetközi Egyházzenei Szövetség jegyében. A pályázat célja: Az ifjúságikórus-irodalom repertoárjának gazdagítása liturgikus művekkel. A pályázati anyagok beérkezési határideje: 2023. január 18., éjfélt (Árpád-házi Szent Margit ünnepe). Nevezési díj nincs. A pályázat ünnepélyes eredményhirdetése: 2023. február 2., Gyertyaszentelő Boldogasszony napja. Bővebb információ: [www.veszpremierseksseg.hu](http://www.veszpremierseksseg.hu)

facebook



*Ujember*

ALBÉRLET

**PÉCSÉN,** a Petőfi utcában, egyetemek közelében kiadó egy 40 nm-s, egyszobás, összkomfortos lakás. Érdeklődni: 06/30-286-1425

ÁLLÁS

**KÖZÉPKORÚ,** megbízható hölgy bejárónői állást keres Budapest belvárosában, ottlakás nélkül. T.: 06/30-986-7310

**ONLINE MARKETING** feladatokra, heti néhány órai megbízással, gyakorlattal rendelkező munkatársat keres a Lepamisszió – Magyarország. A jelentkezéseket a 06/30-638-4736 számon várjuk.

RÉGISÉG

**PAPÍR- ÉS FÉMPÉNZT,** bélyeget, képeslapot, papírrégiséget és más régiségeket vásárolunk, illetve árverésre átvesszünk. Budapest VI., Andrassy út 16. T.: 06/1-266-4154. Nyitva: hétfő–szerda 10–17, csütörtök 10–19 óra között.

SZOLGÁLTATÁS

**FOGSOROK,** hidak készítése, javítása, szükség esetén házinal is. T.: 06/1-213-5726

**ÓLÓMŰVEG ABLAKOK** restaurálását, tervezését, kivitelezését több évtizedes tapasztalattal vállaljuk. Tóth Erzsébet. T.: 06/20-438-5993; [www.uvegfestes-stainedglass.hu](http://www.uvegfestes-stainedglass.hu)

**Gyökössy Endre**

**A hét igekincse**



A kötet egy egész évre kínál életformáló elmélkedéseket: minden héten egy-egy rövid szentírási idézetről, igekincsről elmélkedünk teljes mélységében, szívünkkel-lelkünkkel, egész életünkkel... (272 old., kemény táblás; januárban 3800 Ft helyett csupán 2700 Ft-ért kínáljuk!)

Szeretet Könyvesbolt

Nyitva vagyunk: Hétfőtől péntekig 9–18<sup>h</sup>  
1053 Budapest, Kossuth L. u. 1  
Telefon: 06/1 266 61 61  
e-mail: [a@sztgellertkiado.hu](mailto:a@sztgellertkiado.hu)  
webáruház: [www.sztgellertkiado.hu](http://www.sztgellertkiado.hu)

AZ *Ujember* KÖNYVESBOLT AJÁNLATA



**A REMÉNY PRÓFÉTÁJA**  
Ferenc pápa gondolatai és Bodnár Dániel beszélgetései Dantéről

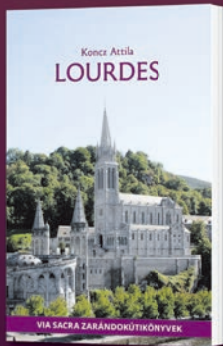


Anselm Grün  
**VÁLTOZZON A VILÁG!**  
Az irgalmasság testi és lelki cselekedetei

Vincenzo Paglia  
**ISTEN SZAVA MINDEN NAPRA 2023**



Szénásy Anna SSS  
**LELKIGYAKORLAT TÚL AZ ÖTVENEN**  
Az élet második fele: idő az együttérző szív kibontakozására



Koncz Attila  
**LOURDES**  
Zarándokútikönyv



Király Eszter  
**KELEMEN ÉS A SEBVÁLTÓ**

A könyvek megvásárolhatók az Új Ember könyvesboltban (1053 Budapest, Ferenciek tere 7–8.), valamint webáruházunkban: [bolt.ujember.hu](http://bolt.ujember.hu)

*Ujember* kiadványok

AZ ÚJ EMBER ELŐFIZETÉSI AJÁNLATA

**KIADVÁNYAINK ÁRAI 2023-BAN:**

Új Ember hetilap **360 Ft/lapszám**

Adoremus havi liturgikus kiadvány **1190 Ft/lapszám**

EGYPÉLDÁNYOS ELŐFIZETÉSI ÁRAINK 2023-BAN:

**ÚJ EMBER** hetilap

éves előfizetés (52 megjelenés): **18 720** forint

féléves előfizetés (26 megjelenés): **9360** forint

negyedéves előfizetés (13 megjelenés): **4680** forint

**ADOREMUS** havi liturgikus kiadvány

éves előfizetés (12 megjelenés): **14 280** forint

féléves előfizetés (6 megjelenés): **7140** forint

negyedéves előfizetés (3 megjelenés): **3570** forint

**ÚJ EMBER** hetilap és **ADOREMUS** együtt

kedvezményes éves előfizetés: **28 500** forint

kedvezményes féléves előfizetés: **15 000** forint

Az egyéni előfizetés részleteiről bővebb tájékoztatás kapható e-mailen: [terjesztes@ujember.hu](mailto:terjesztes@ujember.hu) és telefonon: **+36 1 235-0484, +36 1 633-3132**

*Ujember*

**Adoremus**

*Ujember*  
KATOLIKUS HETILAP

**Nyomás:** Virtuoz Kiadó és Nyomdaipari Kft. • **Ügyvezető:** Tolonics Gergely  
**ISSN 0133-1205**  
KÉZIRATOKAT NEM ÖRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA.  
LAPZÁRTA: 2023. JANUÁR 9.

**Főszerkesztő és felelős kiadó:** Kuzmányi István  
**Lapszerkesztő:** Baranyai Béla • **Lapszerkesztő-helyettes:** Körössy László  
**Szerkesztőség:** Agónás Szonja, Bodnár Dániel, Fábian Attila, Gátas Judit, Horogszegi-Lenhardt Erika, Hollósi Judit, Lambert Attila, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Nádudvary Dorottya, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trautwein Éva, Vámosy Erzsébet  
**Olvasószerkesztő:** Koditek Bernadett  
**Korrektor:** Koditek Bernadett • **Tördelés:** Mészáros Ákos  
**Szerkesztőség és kiadóhivatal:** 1068 Budapest, Városligeti fasor 42.  
**Postacím:** 1406 Budapest, Pf.: 100 • Tel.: +36/1-317-3933  
[www.ujember.hu](http://www.ujember.hu) • e-mail: [mk@katolikus.hu](mailto:mk@katolikus.hu)

**Előfizetés, terjesztés:** +36/1-235-0484; +36/1-633-3132; [terjesztes@ujember.hu](mailto:terjesztes@ujember.hu)  
Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén.  
Egyéni egypéldányos előfizetés belföldről negyedévre: 4680 Ft, fél évre: 9360 Ft, egy évre: 18 720 Ft.  
Magyar Kurír 10700732–68366180–51100005 (CIB Bank).  
**Könyvesbolt:** 06/1–266–0845; [konyvesbolt@ujember.hu](mailto:konyvesbolt@ujember.hu)  
**Médiaajánlat** kérhető: 06/1–317–3933; [hirdetes@ujember.hu](mailto:hirdetes@ujember.hu)  
**Közlemények, gyászjelentések, apróhirdetések feladása:**  
+36/1–317–3933; [aprohirdetes@ujember.hu](mailto:aprohirdetes@ujember.hu); <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasa/>



# A hit alapjait nem igazíthatjuk elvárásokhoz

*Gárdonyi Máté egyháztörténész XVI. Benedek tudományos pályájáról, szellemi örökségéről*

*Az elmúlt év utolsó napjának reggelén, életének 96. esztendejében elhunyt XVI. Benedek emeritus pápa a vatikáni Mater Ecclesiae-kolostorban. Gárdonyi Máté egyháztörténésszel, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karának tanszékvezető tanárával beszélgettünk Joseph Ratzinger életéről, szellemi örökségéről.*

– Milyen események, tapasztalatok formálták az ifjú Joseph Ratzinger személyiségét? Ha végigtekintünk az életén, azonnal szembetűnik: ellentétben elődjével, Szent II. János Pál pápával, illetve utódjával, Ferenc pápával, ő már egészen fiatalon pap akart lenni.

– Így van. Jámbor katolikus családba született, hárman voltak testvérek, két fiú és egy lány. A bátyja, Georg is pap lett. Négy mozzanatot emelek ki a gyermek- és az ifjúkorából. Az egyik a bajor katolicizmus mint háttér. A másik a náci uralom, az, hogy miként viszonyult ehhez az a közeg, amelyben a gyermek és ifjú Joseph Ratzinger nevelkedett, felnőtt. A harmadik a teológiai érés időszaka – a freisingi főiskolán és a müncheni egyetemen tanult, doktorált. A negyedik pedig a liturgikus megújulási mozgalommal való kapcsolata.

– Vegyük sorra ezeket!

– A bajor vallásosság és kultúra, de úgy is mondhatjuk, hogy a dunai barokk vallási kultúra az, ami meghatározta a katolikus identitást a bajoroknál, Ausztriában és Magyarországon is. Ez nagyon fontos volt és maradt Benedek pápa számára. A vallásosság párosul az esztétikum iránti fogékonysággal. Gondolhatunk itt a zenére: bátyja, Georg egyházzeneész lett, de maga is erősen vonzódott a zenéhez. Sajátos milió jellemezte a helyet, ahonnan Joseph Ratzinger származott, vonzotta őt az a környezet. Még bíboros korában is gyakran visszatért a bajor bencés apátságokba; a liturgia, a táj, a művészetek összhangját találta meg itt.

– Hogyan hatott a náciizmus erre a vidékre, különös tekintettel arra, hogy Hitler politikai pályafutása a bajor fővárosból, Münchenből indult?

– Az a délnémet, katolikus közeg, ahol Ratzinger nevelkedett, maga a család és a szűkebb környezete megpróbált távolságot tartani a náciizmustól. Ez nem nyílt ellenállásban mutatkozott meg, hanem abban, hogy nem lelkesedtek azért, amit Hitler uralma hozott a németeknek. Amikor kötelező lett belépni a Hitlerjugendbe, és részt venni a katonai szolgálatban, ez elől nem tért ki az ifjú Ratzinger sem. Hatvan évvel később, a pápává választása után ezt felemlgették neki olyanok, akik nem ismerik ezt a hátteret.

**Hogyan alakult a háború után Joseph Ratzinger sorsa?**

– Megkezdte a teológiai tanulmányait. Hamar kitűnt a rendkívüli képességeivel, egé-

szen fiatalon egyetemi oktató lett. Németországban akkor nagyon magas színvonalon folyt a teológiai képzés, és ez, valamint az érvekre épülő, akadémiai keretek között zajló vitakultúra vonzó volt számára. Ebben az időszakban elsősorban a patrisztikus teológiára irányult a figyelme, doktorátusát is Szent Ágostonból írta. Egész életében foglalkozott az egyházatyákkal, a visszatérés a forráshoz számára elsősorban az egyházatyákhoz való visszatérést jelentette. Pápaként a szerdai kihallgatásokon két éven keresztül katekéziseket tartott az egyházatyákról.

– Amint említette, a liturgikus megújulás ugyancsak fontos volt Joseph Ratzinger számára.

– Fiatal papként pozitívan ítélte meg azt a főleg Németországban zajló folyamatot, ami a régi, tridenti szertartás keretei között megpróbálta a híveket jobban bevonni a liturgiába, például magyarázatokkal. 1960-ban Münchenben rendezték meg a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszust, és utána megjelent egy könyv, amely értékelte, összegezte a tapasztalatokat. A fiatal Joseph Ratzinger, aki akkor bonni egyetemi tanár volt, azt emelte ki, hogy az eucharisztikus kongresszusokon sem a tömegdemonstrációkra kellene helyezni a hangsúlyt, hanem arra, hogy minél többen elmélyüljenek a liturgiában, annak szépségében, és táplálkozzanak belőle az életükben. Később *A liturgia szelleme* címmel írt is erről egy könyvet.

– Joseph Ratzingert többen teológiai csodagyerekek nevezték, mivel alig harmincöt évesen aktív résztvevője volt a II. Vatikáni Zsinatnak.

– Igen, és sokaknak a zsinaton tűnt fel, hogy egy kiválóan érvelő, a patrisztikus és a középkori teológiát is magabiztosan értelmező ifjú teológus állnak szemben, aki nyitott a vitákra és a párbeszédre, az imént említett akadémiai vitakultúra révén. Akkoriban még nem volt püspök. Josef Frings kölni bíboros érsek teológiai tanácsadójaként vett részt a zsinaton, aki igényelte, hogy Ratzinger és más teológusok, egyháztörténészek dolgozzanak ki számára előzetes munkaanyagokat, amelyeket aztán ő megosztott a német és a világegyház püspökeivel. Meglepetésként hatott, hogy ez a munkaanyag kritikával illette a zsinati határozattervezetek stílusát, nyelvezetét. Ma már tudjuk, hogy emögött Ratzinger szakvéleménye állt. A legfőbb kritika az volt, hogy ezek a tervezetek a főbb teológiai tankönyvek stílusában íródtak, a skolasztikus filozófia nyelvezeté-



ben, s ehelyett a biblikus és patrisztikus forrásokra kell alapozni őket. Joseph Ratzinger a híres jezsuita teológussal, Karl Rahnerrel együtt készítette el a német püspököknek azt a kritikai véleményét, ami a kinyilatkoztatás forrásairól szóló határozattervezetre vonatkozott. Ebből a kritikából nőtt ki a *Dei Verbum* zsinati konstitúció megalkotása. Ami pedig igazán ismertette Ratzingert, az az volt, hogy a zsinat minden ülésszaka után gyorsan megírt egy népszerűsítő, tájékoztató könyvet, ami elsősorban a papságnak és az érdeklődő laikusoknak szólt. Ez a zsinat teológusává avatta a nagyközönség szemében.

– Joseph Ratzingert egyházi körökben kezdetben progresszív teológusnak tartották. Milyen események hatására vált konzervatívvá?

– A zsinat után folytatódott az egyetemi karrierje, Bonnól Münsterbe került, majd 1966-ban meghívást kapott Tübingenbe. Itt erősebb volt a protestáns teológiai kar, de az egyetem vezetői fejleszteni akarták a katolikus teológiai kart is. Két, már akkor ismert és jelentős teológus, Hans Küng és Herbert Haag javasolták a meghívását. Három évig tanított Tübingenben. 1968-ban kitörték a diáklázadások, amelyek közelről érintették. A Tübingeni Egyetemen egy alkalommal a lázongó diákok berontottak a terembe, megszakították Ratzinger óráját, és nem engedték, hogy folytassa az előadását. Ez sokszerű élmény volt számára. Ami igazán megdöbbentette, az az volt, hogy a vitakultúrát, amit ő megszokott, egyszer csak felváltja egy ilyen radikális magatartás, ami az Egyházba is beférkőzött. Később tematizálja is ezt: hogyan lehet korszerűsíteni az Egyházat úgy, hogy nem engedünk a korszellemnek. Ami viszont pozitívum: még a diáklázadások előtt tartott egy előadás-sorozatot a hallgatóknak *Bevezetés a keresztény hit világába* címmel.

– Ez könyv alakban is megjelent.

– Igen, nagyon fontos munka, igazi könyvsiker lett. Analízist ad benne arról, hogy a kor embere hogyan viszonyul a hithez, és erre próbál keresztény választ adni. Klasszikus a kötet felépítése, az *Apostoli hitvalláson* megy végig. A magyarázatok biblikus és patrisztikus háttérűek, és beépíti a könyvbe a huszadik század filozófusainak reflexióit is. Nagyon érdekes, hogy magyarrá először Márton Áron gyulafehérvári püspök fordította le. Kéziratban terjesztette, kispapok között.

– Joseph Ratzinger hogyan viszonyult a protestánsokhoz?

– Nyitott volt a párbeszédre, bíboros korában is. Martin Hengel biblikus professzorral annak 2009-ben bekövetkezett haláláig barátok voltak. Visszatérve 1968-hoz: kiderült, hogy Tübingen nem az a hely, ahol Ratzinger szívesen maradna. Elfogadta a Regensburgi Egyetem ajánlatát, ahol újonnan jött létre a teológiai kar. Nagyon érdekes, hogy 1970-ben aláírt egy memorandumot, amely a cölibátus kérdésével foglalkozott. Mérvadó teológusok felszólították a német püspököket, hogy indítsanak vitát a papi cölibátus kötelezettségéről. Ez azért meglepő, mert VI. Pál pápa a zsinat után lezártak nyilvánította az erről szóló vitát a *Sacerdotalis caelibatus* című pápai rendelkezéssel. Ami viszont egyértelmű váltás Ratzingernél: a zsinat után az azon részt vevő teológusok rögtön elindították a *Concilium* című nemzetközi teológiai folyóiratot, ami hamar progresszívvá vált. 1972-ben pedig elindul a *Communio* című teológiai folyóirat is, amely szintén a zsinat eszméit terjesztette és mélyítette el, de nem progresszív, hanem mérsékelt szemlélettel. Ennek az egyik alapítója Joseph Ratzinger. Számára később, és pápaként is kulcskérdés, hogyan értelmezhetjük helyesen

a II. Vatikáni Zsinatot. Kifejlesztett ezzel kapcsolatban egy tézist: nem az a helyes értelmezés, amit sokan képviseltek és képviselnek, hogy a zsinat szakadás a múlt, a jelen és a jövő között, valami végleg lezárult, és valami teljesen új kezdődött. Ratzinger a kontinuitás hermeneutikáját vallotta, és úgy gondolta, a zsinat határozatait a teológiai fejlődés fényében kell értelmezni. A zsinaton az atyák a biblikus, a patrisztikus, a középkori teológiára építettek, ezt kell alapnak tekinteni. A szélsőséges értelmezéseket nem lehet levezetni a II. Vatikáni Zsinat megnyilatkozásaiból. Ratzinger számára ez alapvetően fontos, pápaként is beszélt erről. Ilyen értelemben ő a zsinat örökségének őrzője volt, még emeritus pápaként is. Vallotta: a zsinat reformjait meg kell őrizni. Az Egyháznak szüksége van korszerűsítésre – ezt sosem tagadta –, viszont a korszellemnek nem szabad behódolni. Meg kell tartani a katolikus tanításnak azokat az elemeit, amelyek biztos alapot képviselnek, a hitben, a liturgiában, a morális kérdésekben és még a külsőségekben is. A hit alapjait nem igazíthatjuk az aktuális elvárásokhoz.

– XVI. Benedek pápa még bíboros korában nagyon sok könyvet írt, pápaként pedig több enciklikát. Kiemelnék közülük kettőt: *A Názáreti Jézus* című háromkötetes monográfiáját, valamint a *Caritas in veritate* kezdetű harmadik enciklikáját. Az előbbi munkájában hangsúlyozza, hogy a történeti Krisztus és a hit Krisztusa ugyanaz a személy. Mindkét művéből kiderül: XVI. Benedek nem volt szobatudós, nagyon világosan látta a világ igazságtalanságait, és nyomatékosan figyelmeztetett a szegényekkel, a perifériára sodródott emberekkel való törődésre, irgalomra, szolidaritásra.

– A *Názáreti Jézus* sok szempontból meglepő mű. Már pápaként fejezte be, de fontosnak tartotta tisztázni: nem pá-

pai tekintéllyel adja ki, még a katolikusoktól sem várja el, hogy úgy értékeljék: minden, ami le van írva benne, az a pápai tévedhetetlenség bizonyítéka, a Tanítóhivatal megnyilatkozása. Ez tipikus értelmiségi attitűd, ami egyházfőként is jellemző maradt Joseph Ratzingerre. A saját gondolatait felkínálja másoknak, hogy akár vitassák is meg azokat. A pápák korábban nem tettek ilyet. Figyelemreméltó az is, hogy a könyvében nem csupán katolikus teológusokra hivatkozik pozitív értelemben, hanem az előbb említett Martin Hengel protestáns biblikus professzorra vagy Jacob Neusner amerikai rabbira is.

A *Caritas in veritate* enciklikát illetően ismét előkerül a családi háttér: Benedek pápa nagyapjának Georg nevű testvére bajor katolikus pap volt és politikus; nagyon erős szociális érzékenység jellemezte, egyik megalapítója volt a német szociálatulizmusnak. A korábban már említett, 1960-as müncheni Eucharisztikus Világkongresszus után kiadott könyvecskében az ifjú Ratzinger megfogalmazta, hogy nagyobb teret kell adni az Eucharisztia-tisztelet karitatív forrásainak. Az Oltárszentség lényegéből következik a szegényekhez való odafordulás.

– Szent V. Celesztin 1294-es lemondása óta XVI. Benedek volt az első, aki lemondott pápai hivataláról. Rengeteg találgatás jelent meg ezzel kapcsolatban. Ön hogyan vélekedik erről?

– Nehéz elhinni, hogy csupán egészségügyi problémák vezettek volna a lemondásához. Felmerült, hogy a pápa körül elfogyott a levegő. Am azóta eltelt csaknem tíz év, és az emeritus pápának lett volna lehetősége arra, hogy kényszerítő körülményekről beszéljen, de semmi ilyesmiről nem ejtett szót. El kell fogadnunk, hogy a döntését maga hozta meg, a maga akaratából. Több mint harminc évet töltött a Vatikánban. Elképzelhető, hogy nem tudta kezelni munkatársai illojalitását. Nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a Hittani Kongregáció prefektusaként végigkísérte II. János Pál pontifikátusát, és közelről láthatta szenvedéseit. Lehetéges, hogy nem szerette volna, ha a hívek ismét egy egyre rosszabb állapotban lévő pápát látnak, és azt sem, hogy az emberek találgassanak, ki vagy kik irányítanak a háttérben.

– Egyháztörténésként hogyan értékeli XVI. Benedek nyolc éven át tartó pontifikátusát?

– Mindvégig megmaradt értelmiséginek, teológusnak. Bensőséges vallásosság jellemezte, ami visszavezethető a gyermekkorára. Ragaszkodott a II. Vatikáni Zsinat örökségéhez, de egyértelműen elutasította a szélsőségeket.

**Bodnár Dániel**  
**Fotó: Lambert Attila (archív)**



HÍREK KÉPEKBEN



● **Január első napjaiban** összesen közel két-százezer ember rótta le tiszteletét XVI. Benedek emeritus pápa ravatalánál a Szent Péter-bazilikában, a Confessio-oltár előtt, közölte újságírókkal Matteo Bruni, a Szentszéki Sajtóiroda vezetője.

● **A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK)** képviseletében Erdő Péter bíboros, prímás, Veres András püspök, az MKPK elnöke, valamint Tóth Tamás, a testület titkára január 4-én este együtt imádkoztak Rómában az elhunyt emeritus pápáért a Pápai Magyar Intézet (PMI) kápolnájában. Velük együtt imádkozott még Szocska Ábel nyíregyházi megyéspüspök, Varga Lajos váci segédpüspök és Németh Norbert, a PMI rektora, az MKPK római ügyvivője (ágense).



● **Erdő Péter bíboros, prímás** január 4-én, szerdán délután Rómában, a Szent Péter-bazilikában lerótta kegyeletét és imádkozott a 2022. december 31-én elhunyt XVI. Benedek emeritus pápa ravatalánál.

## XVI. Benedek és a zene

*Marco Frisina zeneszerző, pap: gyönyörűen zongorázott*

**XVI. Benedek pápa 2006. február 25-én ellátogatott a pápai római szemináriumba, az intézmény védőszentjének (Madonna della Fiducia – Szűz Mária, a Bízalom Anyja) ünnepére. Ez alkalomból és Joseph Ratzinger pápa tiszteletére Marco Frisina Az Atya árnyéka című, Szent Józsefnek dedikált oratóriumot vezényelte. Arról a délelőtről Marco Frisina igen élénk emléket őriz.**

„Mint mindig, amikor zenét hallgatott, az egész előadást nem a szék háttámlájának dőlve, hanem szinte a szék szélén ülve hallgatta végig” – emlékezik a Római Főegyházmegye kórusának karnagya. „Azt mondta, hogy ez egy zenével kísért meditáció volt. Emlékeztet, ahogyan ezeket a zenei pillanatokat megélte; számára a zene meditációs eszköz volt. Ez mindig elgondolkodtatott.

A zene rendkívül értékes volt a számára. Nem egyfajta szórakozás, hanem alkalom a meditációra, s kulturális szempontból is fontos.” Az előadás végén a pápa gratulált a zeneműhöz és köszönetet mondott Frisínának „finomságáért”.

Benedek pápa nagyon szerette a klasszikus zenét, „már gyermekkorától énekelt a testvéreivel együtt a kórusban – folytatja Frisina. – Mint sok bajor gyermek az ő nemzedékében, a zenével szoros kapcsolatban álló környezetbe született. Ezekben a napokban hangsúlyozzák kedvességét, szelidségét, és én úgy vélem, hogy ezek a tulajdonságai a zenei és kulturális érzékenységből fakadtak”.

XVI. Benedek gyönyörűen játszott zongorán, különösen kedvelte Bachot, Beethovent és Mozartot. Gyakran mondta, hogy „a zene az egyetemességével kifejezi azt, amit szavakkal nem lehet: Jézust, aki megtestesül, és emberre lesz”.

Frisina felidézi Ratzinger könyvét (Új ének az Úrnak!), amelyben a Római Főegyházmegye kórusának karnagya szerint „megfigyelhető a pápának a zenével és annak szellemi jelentőségével kapcsolatos mélyreható gondolkodása.

Nagyon hangsúlyozza a művészi éneklés fontosságát, ami az én szívemhez is rendkívül közel áll. A zenén keresztül bensőséges kapcsolatba lehet kerülni Istennel.

A művészi éneklés azt jelenti, hogy Istennek a legjobbat adjuk, ezért XVI. Benedek szerint a liturgikus zene minőségét mindig meg kellett őrizni, hogy az ünnepeket misztériumnak megfeleljen”.

Néhány nappal az emeritus pápa halála után „vesszük észre, mennyire jelentősek voltak teológiai és spirituális reflexiói” – emeli ki végül Frisina, aki jól emlékszik Róma püspöke



és a római papság utolsó találkozására. Ez 2013. február 14-én történt, három nappal azután, hogy bejelentette a világnak lemondását a pápaságról. Beszédében hosszú elmélkedést tartott, világosan kifejtve a teológiai gondolatokat – hangsúlyozta Frisina.

„Hiányozni fog nekünk ez a készsége, hogy tisztán és érthetően tudott beszélni. Az elmúlt években két egymást kiegészítő pápánk volt.

Benedek pápa volt az, aki teológiai tisztánlátással rendelkezett, Ferenc pápa pedig a cselekvés, az aktív élet tisztaságával. Ez a komplementaritás a Szentlélek ajándéka volt, aki valószínűleg azt akarta, hogy a reformot Ferenc pápa végezze el, akinek a gyakorlatba kellett átültetnie azt, amit Benedek pápa az elmékedés szintjén adott nekünk.”

Forrás és fotó: Agensir  
Fordította: Hollósi Judit

## VII. Piusz szintén az elődjét temette

**Olyan eseményre, ami a Szent Péter téren történt január 5-én XVI. Benedek emeritus pápa temetésével, a történelemben mindeddig VI. Piusz esetében volt példa, aki 1799-ben Napóleon foglyaként, száműzetésben halt meg Valence-ban, és három évvel később VII. Piusz temette el ünnepélyesen, amikor földi maradványait hazaszállították Rómába.**

Ferenc pápa elődje, XVI. Benedek temetési szertartását celebrálta január 5-én a Szent Péter téren. Érthető módon sokan úgy beszéltek erről az eseményről, mint ami még soha nem fordult elő a pápaság modern kori történetében.

Ratzinger pápa lemondása – amit azzal indokolt, hogy életkorából és testi-lelki ereje fogyatkozásából fakadóan nem tudja vállalni a pápasággal járó felelősséget és feladatokat – bár nem példa nélküli, mégis ritka esemény volt az Egyház történetében. Annak, hogy egy regnáló pápa megáldja elődje holttestét a temetés előtt, szintén van előzménye, méghozzá ahhoz képest, hogy az Egyház története kétezer évre nyúlik vissza, nem is olyan régi előzmény.

1802 februárjában történt, amikor VI. Piusz ünnepélyes temetését utóda, VII. Piusz végezte a Szent Péter-bazilikában. 1775-ben választották pápává Giannangelo Braschi (Cesena, 1717 – Valence, 1799), aki hosszú uralkodás után franciaországi száműzetésben, Napóleon fogságában halt meg. Halála után Valence-ban azonnal eltemették, míg a novendiali szertartását (ez azt

jelenti, hogy kilenc egymást követő napon át szentmisét mutatnak be az elhunyt pápa lelki üdvéért, mielőtt elkezdődne a konklávé (a szavazás) Valence-ban tartották, ahol a bíborosok összegyűltek, hogy megválasszák utódát.

Az 1800. március 14-én megválasztott VII. Piusz szerette volna, hogy elődje földi maradványai visszakerüljenek Rómába, ezért 1801 decemberében a testet exhumálták, és Valence-ból Marseille-be, majd onnan hajóval Genovába szállították. Miután a száműzetésben elhunyt pápa holtteste szülőhazájába érkezett, diadalmas zarándokút keretében vitték körbe az országban, amelynek minden állomásán ünnepélyes gyászszertartást tartottak.

1802. február 17-én került sor a „diadalmas, nagyszabású bevonulására” Rómába, a bíborosok a Ponte Milvió-nál várták VI. Piusz földi maradványait. Az ünnepélyes temetési szertartást a Szent Péter-bazilikában tartották VII. Piusz pápa jelenlétében.

VI. Piusz földi maradványai azonban nem leltek nyugalomra: szívét és prekordiumát (az érzelmek, érzések és érzékenység székelyének tekintett szívét körülvéző mellüreg szerveinek és anatómiai képződményeinek elnevezése) a párizsi kormány kifejezett kérésére 1802-ben hosszú, Franciaországban több állomáson át vezető út során visszavitték Valence-ba, 1811-ben azonban a szíve ismét visszakerült Rómába.

Forrás és fotó: Vatican News  
Fordította: Thullner Zsuzsanna



VI. Piusz síremléke a Szent Péter-bazilika altéplombában

## Ismerős ízek

*Az emeritus pápa kedvenc étterme Rómában*

**A római Cantina Tirolese étterem személynéje január 4-én rótta le kegyeletét XVI. Benedek pápa előtt a Szent Péter-bazilikában. Az osztrák vendéglő „két-ségekívül a kedvenc étterme” volt – nyilatkozta a vendéglátóhely üzletvezetője a CNA amerikai katolikus hírügynökségnek január 3-án.**

Bár a bajor pápa egy-két évtizede már nem járt az étteremben, miután december 31-én meghalt, Mario Notari elmondása szerint „megszakítottuk a szilveszteri mulatságot, s egyperces néma csendet és néhány szót szenteltünk neki, aki évekig nagyra becsült vendégünk volt”.

„Mindig vannak nálunk zarándokok és hívők, akik Benedek pápa miatt jönnek az étterembe” – emlékeztetett Notari.

„Sohasem gondoltam volna, hogy pápa lesz” – mondta a CNA-nek adott 2020-as interjújában. A csendes és szelíd Joseph Ratzinger bíboros Notari számára csak egy vendég volt a sok közül az általa vezetett, a Vatikántól néhány lépéssnyire található kis osztrák étteremben.

A bíboros bizonyos rendszerességgel érkezett, „mindig alázatosan és visszafogottan; tászkájával a kezében” – mondta a CNA-nek.

Notari már hosszú ideje vezeti a kétszintes Cantina Tirolese vendéglőt, amely 1971 óta kényelmesen német és osztrák ételeket kínál a külföldi vendégeinek – és néhány bíborosnak (magyar gulyásleves is lehet kapni – a szerk.). XVI. Benedek pápa, amíg a Hittani Kongregáció prefektusa volt, havonta néhány-szor betért az étterembe vatikáni munkatársai-

ival, mondta el Riccardo Macher tulajdonos. Notari emlékszik, hogy Ratzinger előszeretettel rendelt „frittatensuppét”, hagyományos német marhahúsleves szélesmetélttel. „És narancsos üdítőt ivott” – tette hozzá mosolyogva a Fantára utalva.

Ratzinger „nem evett sokat, de gyakran eljött a hazai ízek miatt – jegyezte meg Notari. – Anyámmal mindig németül beszéltem”.

A harmincéves Macher a harmadik generációs tulajdonos, anyja, Manuela halála után vette át az éttermet, 2017-ben. A vendéglőt Macher (olasz, illetve osztrák) nagyszülei nyitották meg. Nagymamája úgy fogadta és üd-



vözölte a vendégeket, mintha a saját otthonában léptek volna be.

„Nagyi magas, szőke, kék szemű osztrák nő volt. Ő volt itt, ahogy mi mondjuk, a házi-asszony” – idézte fel Macher.

Forrás és fotó: CNA  
Fordította: Hollósi Judit